

แผนทางใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๒๕๖๔

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

กันยายน

2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-5
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-1
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-11
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-15
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-3
3.3 ทรัพยากรดิน	3-10
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-8

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-6
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-20
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-21
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-6
เอกสารอ้างอิง	อ1
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 สรุปประเด็นปัญหาจากการทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA)	ผ1-1
ภาคผนวกที่ 2 ภาพประกอบ	ผ1-2

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2558-2561	2-8
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-12
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-15
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-16
2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภูปี 2563	2-18
2-6 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562	2-23
3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย	3-1
3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-12
3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-13
3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-16
3-5 แผนที่ดินปัญหา ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-18
4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-3
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	5-4
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-2
6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-6
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563	7-7
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แผน 5 ปี (พ.ศ. 2563-2567)	7-10

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-3
2-2	ความลาดชัน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-4
2-3	ภูมิประเทศ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-5
2-4	เส้นชั้นน้ำฝน จังหวัดหนองบัวลำภู	2-9
2-5	สมดุลงบของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู	2-10
2-6	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-14
2-7	สัดส่วนคร่าวเรือนเกษตร ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-16
2-8	แผนที่ถือครอง ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-20
2-9	รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-24
3-1	ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-2
3-2	ที่ตั้งบ่อบาดาล ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-4
3-3	อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-5
3-4	ชั้นคุณภาพน้ำ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-7
3-5	โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-9
3-6	สภาพภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-14
3-7	แผนที่ชุดดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-15
3-8	แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-17
3-9	แผนที่ดินปัญหา ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-19
4-1	โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-4
4-2	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง หนองบัวลำภู	4-7
4-3	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-9
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-19
6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-20

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จ ภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศ ดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ให้ผลตอบสนองสูงสุดต่อ หน่วยพื้นที่และเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของทรัพยากรดินให้สูงขึ้นรวมถึงการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ต่อไป

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 กันยายน 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ดำเนินการ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการ กำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพ การใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ทรัพยากรน้ำบาดาล ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การประกอบอาชีพ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การปลูกพืช หลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ รายได้ รายจ่าย ประชากร การศึกษา โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ฯลฯ

(3) ด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA เพื่อรับ
ฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.4.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ร่วมกับสภาพ
การใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจาก
การประเมินคุณภาพที่ดิน และ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตาม
ประเด็นปัญหาและความต้องการจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการ
สัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1 การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนา
ที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ
เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบจัดซื้อเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด วัสดุปรับปรุงดิน
เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรดินในตำบลนั้นเป็นต้น

(2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16
แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน
เขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3 กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การพัฒนา ซ่อมแซม ขุดลอกแหล่งน้ำ การขุดเจาะบ่อบาดาล การ
พัฒนาอาชีพด้านต่างๆ เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง
บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms ภูมิอากาศ (climate อุทกวิทยา (hydrology พืชพรรณ (vegetation และสัตว์ (fauna ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement ได้แก่ การทำชั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค่าจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์ สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปราบปรามการกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ดินดี น้ำสมบูรณ์”

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีเนื้อที่ ประมาณ 57.60 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 36,000 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	อาณาเขตติดต่อกับตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศใต้	อาณาเขตติดต่อกับตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศตะวันออก	อาณาเขตติดต่อกับตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศตะวันตก	อาณาเขตติดต่อกับตำบลโนนขมิ้น อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

(แผนพัฒนาตำบลหนองหว้า, 2563)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านหนองหว้าใหญ่
- หมู่ที่ 2 บ้านโนนสง่า
- หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเตย
- หมู่ที่ 4 บ้านโคกสวรรค์
- หมู่ที่ 5 บ้านเพ็กเพ็ญ
- หมู่ที่ 6 บ้านหนองผำ
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองหว้า

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

ตำบลหนองหว้า แยกออกจากตำบลโนนขมิ้น เมื่อปี พ.ศ. 2532 สาเหตุที่ได้ชื่อว่าตำบลหนองหว้า เนื่องจากมีต้นหว้าใหญ่เกิดขึ้นกลางหนองน้ำในเขตพื้นที่บ้านหนองหว้า จึงได้ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศที่พบมากในขณะนั้น เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านหนองหว้าใหญ่ หมู่ 2 บ้านโนนสง่า หมู่ 3 บ้านห้วยเตย หมู่ 4 บ้านโคกสวรรค์ หมู่ 5 บ้านเพ็กเพ็ญ หมู่ 6 บ้านหนองผำ หมู่ 7 บ้านหนองหว้า

ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของตำบลหนองหว้า

- วัด จำนวน 5 แห่ง
- สำนักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง
- วัดป่า จำนวน 2 แห่ง

ประเพณีและงานประจำปีที่สำคัญในตำบลหนองหว้า

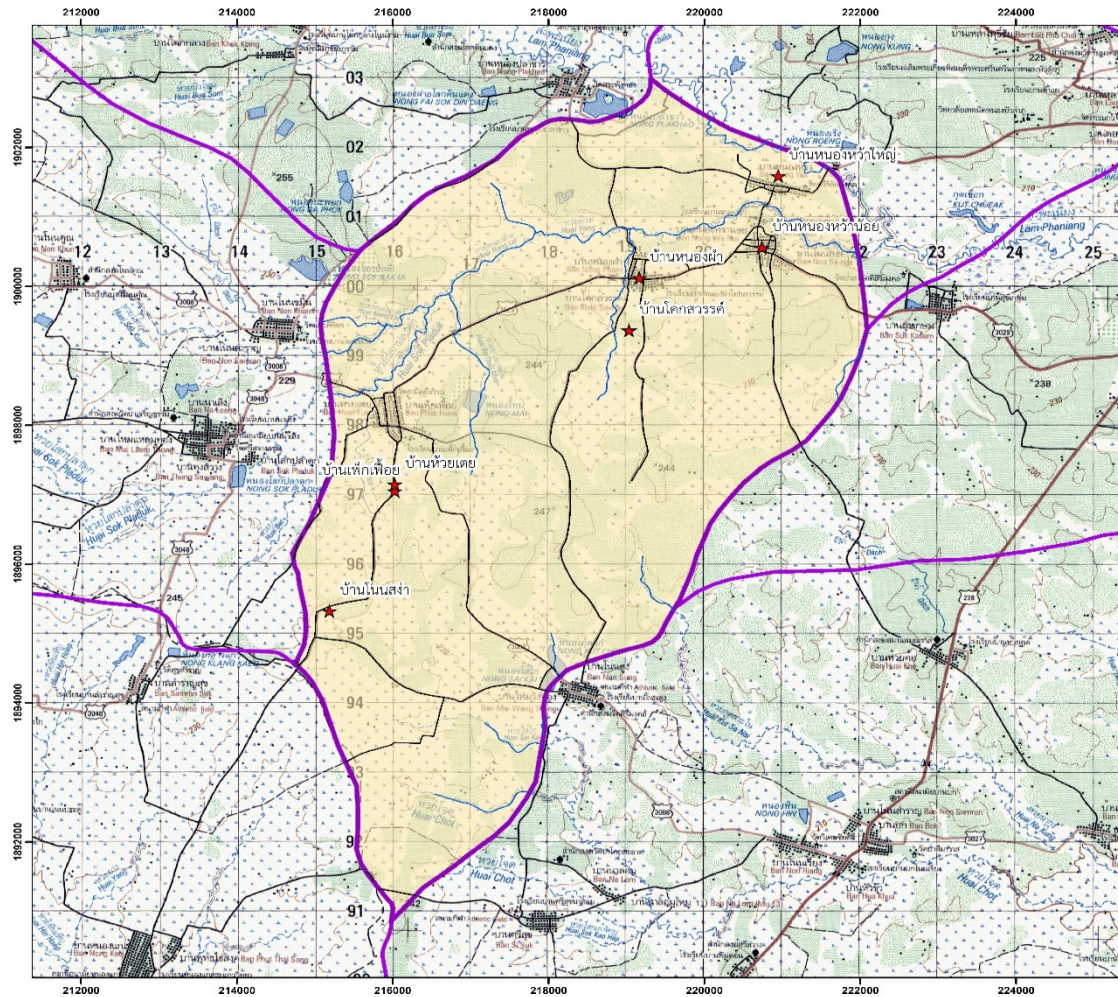
- เดือนมกราคม ประเพณีวันขึ้นปีใหม่
- เดือนกุมภาพันธ์ ประเพณีบุญผะเหวด
- เดือนเมษายน ประเพณีวันสงกรานต์
- เดือนพฤษภาคม ประเพณีบุญบั้งไฟ
- เดือนกรกฎาคม ประเพณีเข้าพรรษา
- เดือนสิงหาคม ประเพณีบุญข้าวประดับดิน
- เดือนกันยายน ประเพณีบุญข้าวสาก
- เดือนตุลาคม ประเพณีวันออกพรรษา
- เดือนพฤศจิกายน ประเพณีบุญกฐิน

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองหว้า พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะที่ราบลูกฟูก และที่ราบตามแนวยาวทิศเหนือมายังทิศตะวันตก มีความลาดชัน 0-5 เปอร์เซ็นต์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 210-240 เมตร แหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลำพะเนียง ลำห้วยยาง ดังรายละเอียดตามภาพที่ 2-1และภาพที่ 2-2

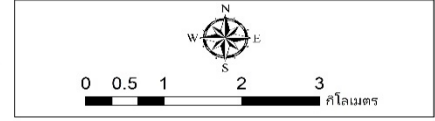
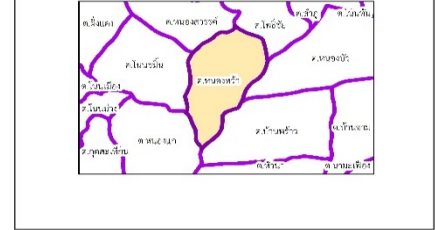

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

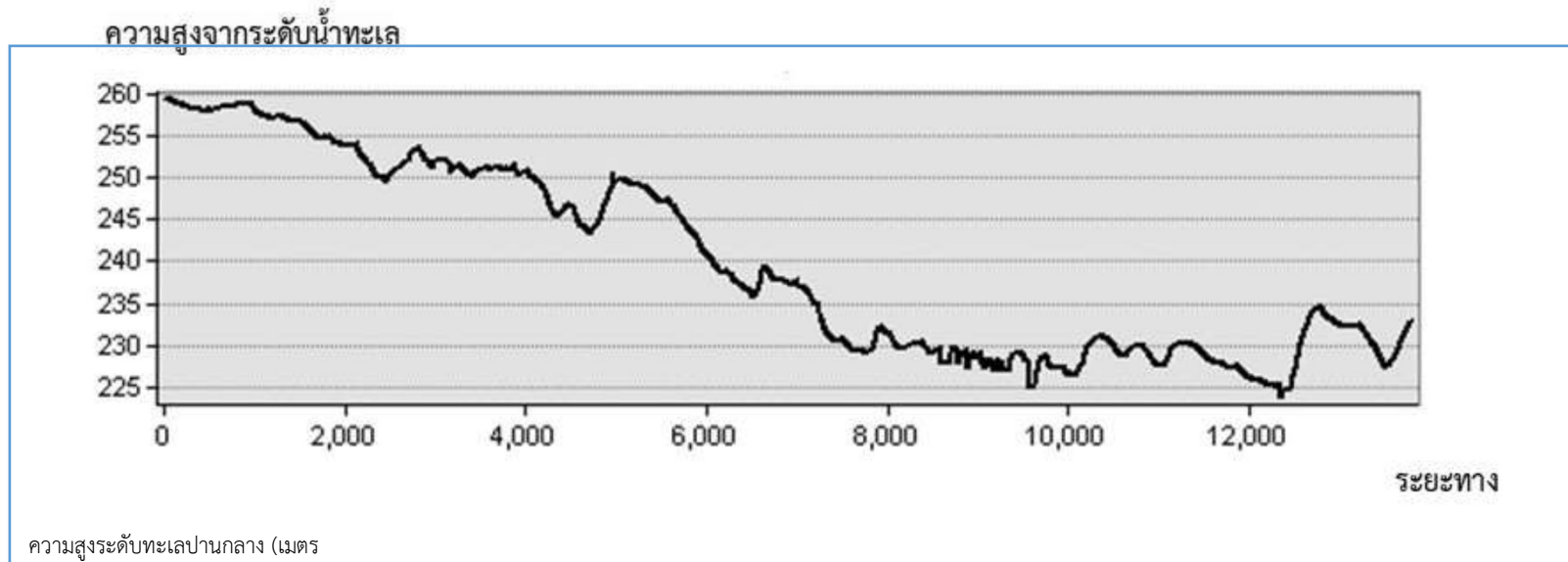
แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

- คำอธิบายสัญลักษณ์
- ★ หมู่บ้าน
 - ถนน
 - แม่น้ำ ลำห้วย คลองน้ำ
 - ▭ ขอบเขตตำบล

จัดทำโดย
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 2-1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 2-3 แสดงภูมิประเทศ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาพอากาศทั่วไป

ลักษณะอากาศของจังหวัดหนองบัวลำภู ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีฝนตกทั่วไป

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดหนองบัวลำภู พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคม

2.5.3 อุณหภูมิ

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดหนองบัวลำภูส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ลอนลาด มีภูเขาล้อมรอบ อากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาวและในช่วงฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าว โดยอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี ประมาณ 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.4 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.2 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี ส่วนในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวที่สุดในเดือนมกราคม

2.5.4 ฝน

โดยทั่วไปปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปีของจังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ระหว่าง 900 – 1,300 มิลลิเมตร

โดยปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1,240.9 มิลลิเมตร และจำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปี มีปริมาณฝนเฉลี่ย 235.0 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2563)

2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 6 ปี (ช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563 ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู (ตารางที่ 2-1 และ รูปที่ 2-3 พบว่า ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

อุณหภูมิ เฉลี่ยตลอดปี 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี 33.2 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน คือ 36.9 องศาเซลเซียส และพบอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 22.4 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม คือ 17.8 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,290.4 มิลลิเมตร โดยในเดือนสิงหาคมมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 229.9 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 7.5 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี 73.4 เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนสิงหาคม และเดือนกันยายน เท่ากับ 84.0 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ เท่ากับ 62.0 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (Evapotranspiration : ETo ของพืชรายเดือนเฉลี่ย ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith จากนั้นพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก อยู่ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนพฤศจิกายน และหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน ในดินยังคงมีความชื้นเหลืออยู่เพียงพอสำหรับปลูกพืชไร่ พืชหลังนา หรือพืชผักอายุสั้นได้

2 ช่วงน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วง ปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมขังส่งผลเสียหายกับผลผลิตได้

3 ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก หรือช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณน้ำฝน และการกระจายตัวของฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงกลางเดือน ธันวาคมถึงปลายเดือนมกราคมของปีถัดไป ในช่วงเวลาดังกล่าวหากได้รับน้ำชลประทานช่วยก็จะสามารถปลูกพืชได้ และควรจัดหาแหล่งน้ำสำรองสำหรับปลูกพืชในฤดูแล้ง (รูปที่ 2-4

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ.2558-2563

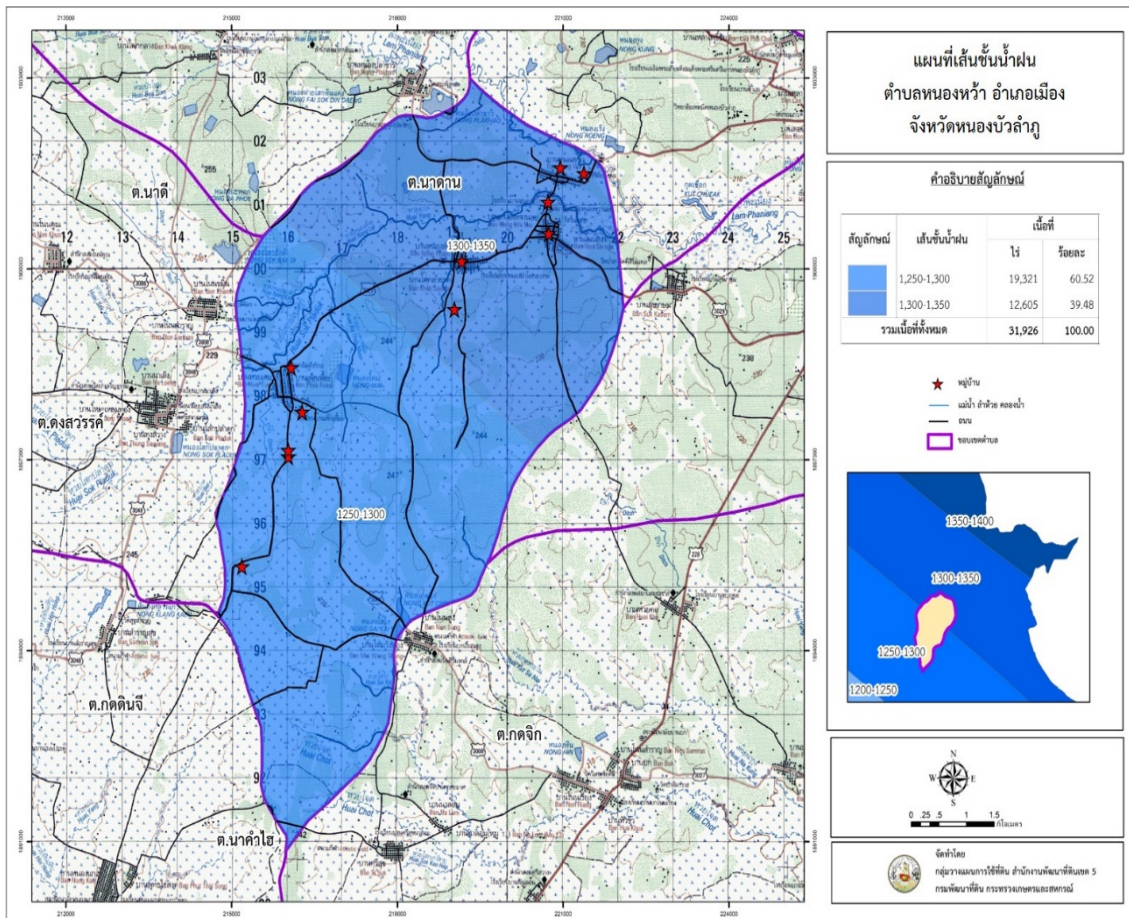
เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ประโยชน์ (มม.*	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน	อุณหภูมิสูงสุด (°ซ.	อุณหภูมิต่ำสุด (°ซ.	อุณหภูมิเฉลี่ย (°ซ.	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม. *
ม.ค.	8.5	8.4	2.8	30.7	17.8	23.7	67.0	107.4
ก.พ.	53.2	48.7	3.0	32.5	18.3	25.0	62.0	117.8
มี.ค.	35.5	33.5	4.8	35.7	22.2	28.3	63.0	148.9
เม.ย.	70.0	62.2	6.7	36.9	24.2	29.9	63.0	153.5
พ.ค.	187.2	131.1	16.0	36.1	25.1	29.4	74.0	141.6
มิ.ย.	169.3	123.4	15.5	34.4	25.1	28.8	79.0	123.6
ก.ค.	151.6	114.8	19.2	33.1	24.7	28.1	81.0	116.8
ส.ค.	229.9	145.3	20.8	32.3	24.5	27.5	84.0	112.3
ก.ย.	203.3	137.2	17.2	32.8	24.2	27.6	84.0	109.3
ต.ค.	118.6	96.1	9.7	31.9	23.2	26.8	81.0	118.1
พ.ย.	55.8	50.8	2.4	31.6	20.9	25.7	74.0	106.2
ธ.ค.	7.5	7.4	2.0	30.2	18.0	23.5	69.0	102.5
รวม	1,290.4	958.9	120.1	-	-	-	-	1,458.4
เฉลี่ย	-	-	-	33.2	22.4	27.0	73.4	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2563

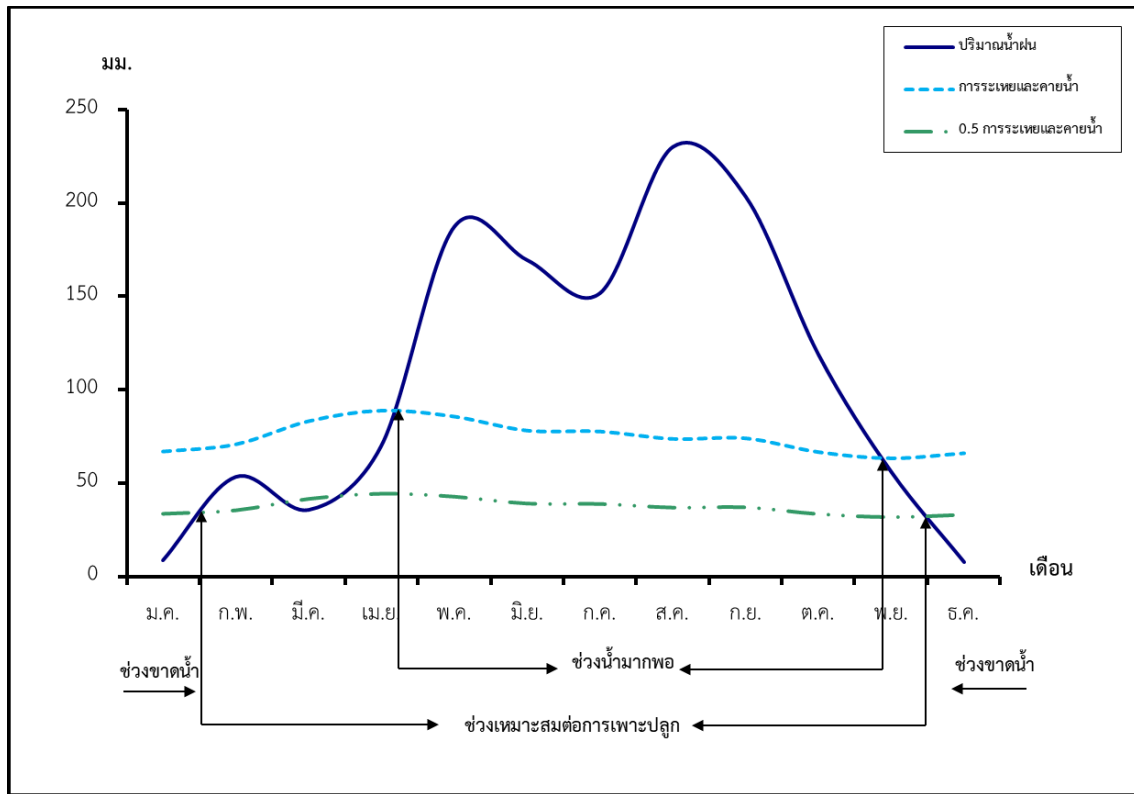
หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 2-4 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 2-5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ. 2558 -2563

หมายเหตุ : จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561 ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินดังนี้

- 1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,373 ไร่ หรือร้อยละ 4.30 ของพื้นที่ตำบล
 - 2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 26,524 ไร่ หรือร้อยละ 83.08 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 พื้นดินนา มีเนื้อที่ 13,797 ไร่ หรือร้อยละ 43.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.2 พืชไร่ มีเนื้อที่ 11,451 ไร่ หรือร้อยละ 35.87 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา
 - 2.3 ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,082 ไร่ หรือร้อยละ 3.38 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก
 - 2.4 ไม้ผล มีเนื้อที่ 114 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง กล้วย ลำไย ฝรั่ง มะละกอ และไม้ปลูกเพื่อการค้า
 - 2.5 พืชสวน มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม พืชผัก ข้าวโพดข้าวเหนียว มันเทศ
 - 2.6 พุ่หญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่หญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และสุกร โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก
 - 2.7 สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
 - 3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 2,593 ไร่ หรือร้อยละ 8.12 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์
 - 4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 807 ไร่ หรือร้อยละ 2.53 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน
 - 5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 628 ไร่ หรือร้อยละ 1.97 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย พุ่หญ้าธรรมชาติ พุ่หญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม บ่อขุดเก่า บ่อลูกรัง บ่อดิน พื้นที่ถม
- ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2-2 และภาพที่ 2-6

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,373	4.30
A	พื้นที่เกษตรกรรม	26,524	83.08
A101	นาข้าว	13,797	43.22
A202	ข้าวโพด	403	1.26
A203	อ้อย	9,719	30.44
A204	มันสำปะหลัง	708	2.22
A301	ไม้ยืนต้นผสม	42	0.13
A302	ยางพารา	570	1.79
A303	ปาล์มน้ำมัน	78	0.24
A304	ยูคาลิปตัส	990	3.10
A305	สัก	14	0.04
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	5	0.01
A401	ไม้ผลผสม	6	0.02

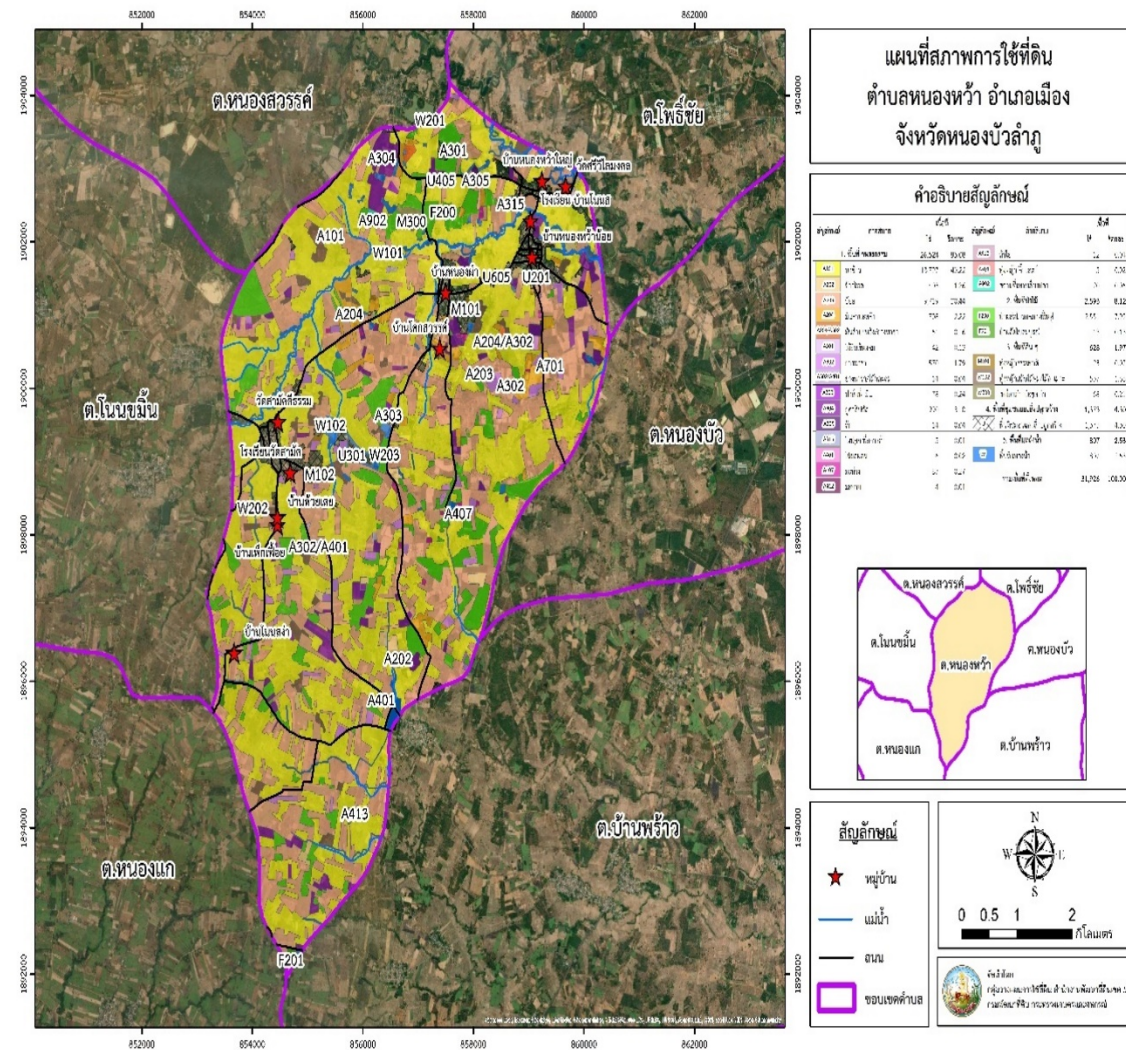
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407	มะม่วง	87	0.27
A413	ลำไย	12	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	5	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	20	0.06
F	พื้นที่ป่าไม้	2,593	8.12
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	2,551	7.99
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	43	0.13
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	628	1.97
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	23	0.07
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	537	1.68
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	68	0.21
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	807	2.53
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		31,926	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 2-6 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1 ประชากร

จากข้อมูลในทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2563 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีประชากร รวม 4,946 คน แยกเป็นชาย จำนวน 2,527 คน เป็นหญิง จำนวน 2,419 คน ความหนาแน่นโดย เฉลี่ย 85.86 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด จำนวน 1,337 ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้น ทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 819 ครัวเรือน หรือร้อยละ 61.25 เป็นครัวเรือนที่ประกอบ อาชีพอื่นๆ และครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 518 ครัวเรือน หรือร้อยละ 38.75 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4 และภาพที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองหว้า	1,337	2,527	2,419	4,946
หมู่ที่ 1 บ้านหนองหว้าใหญ่	144	269	249	518
หมู่ที่ 2 บ้านโนนสง่า	137	216	229	445
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเตย	292	697	594	1,291
หมู่ที่ 4 บ้านโคกสวรรค์	260	448	455	903
หมู่ที่ 5 บ้านเพ็กเพ็ญ	141	297	289	586
หมู่ที่ 6 บ้านหนองผำ	97	183	168	351
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหว้าน้อย	262	413	441	854

ที่มา : กรมการปกครอง (2563)

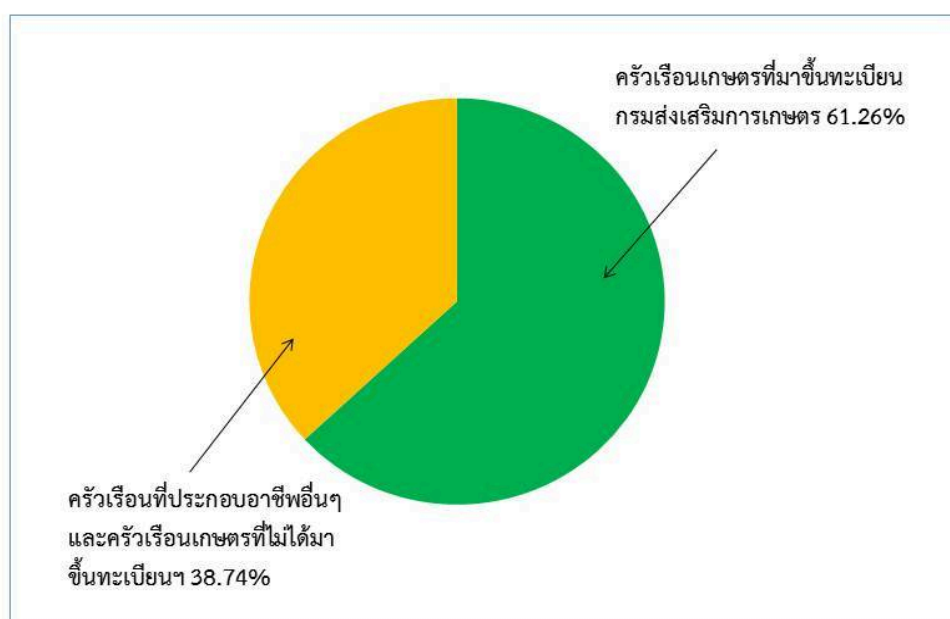

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ปี 2563

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹	1,337	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²	819	61.25
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	518	38.75

ที่มา: 1 กรมการปกครอง (2563)

2 กรมส่งเสริมการเกษตร (2563)

ภาพที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2 สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ปี 2563 สภาพทั่วไปของตำบลหนองหว้า ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่งไปยังตำบลหนองหว้า อำเภอเมืองหนองบัวลำภู สามารถเดินทางไปได้ 2 เส้นทาง คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 228 เส้นทางบ้านหนองหว้าน้อย- บ้านลำภู (ตำบลโพธิ์ชัย มีระยะทาง 11 กิโลเมตร และทางหลวงชนบท นก.3037 เส้นทางบ้านโนนสง่า - บ้านสุขเกษม (ตำบลหนองบัว มีระยะทาง 13 กิโลเมตร และได้ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและตำบลให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น ด้านการไฟฟ้าจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลหนองหว้ามีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

3 แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลหนองหว้ามีแหล่งเพื่อการอุปโภค บริโภค จากระบบประปาภายในชุมชน และหมู่บ้าน น้ำบาดาล และน้ำบ่อ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

แหล่งน้ำธรรมชาติ

-ลำพะเนียง	1 สาย
-ลำห้วยยาง	1 สาย
-ลำห้วยโปร่งนกเป่า	1 สาย
-ลำห้วยโสกปลาตุก	1 สาย
-ลำห้วยหนองกุดกึ่ง	1 สาย
-ลำห้วยฝาบাত্র	1 สาย
-ลำห้วยฮ่องซ่า	1 สาย
-ลำห้วยพะเนียง	1 สาย

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

-ฝาย	4 แห่ง
-บ่อน้ำตื้น	5 แห่ง
-บ่อโยก	-

4 สถาบันการศึกษา ตำบลหนองหว้ามีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง

5 โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 แห่ง สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 แห่ง มีสถานพยาบาลเอกชน จำนวน 2 แห่ง ศูนย์ OTOP ตำบลจำนวน 1 แห่ง วิสาหกิจชุมชน จำนวน 1 แห่ง โดยมีดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

สภาพสังคม	จำนวน (แห่ง)
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	8
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	9
หนองสาธารณะ	5
สถาบันการศึกษา	
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	3
โรงเรียนขยายโอกาส	1
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน(แห่ง)	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ	1
วัด	9
วิทยุสื่อสาร	28 เครื่อง
สถานีตำรวจ	1
ศูนย์ OTOP ตำบล	2
วิสาหกิจชุมชน	1

ที่มา: แผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลหนองหว้า (2561-2565)

7 หมออดินอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมออดินอาสา คือ เกษตรกรที่เป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่ ซึ่งได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอเรียกว่า หมออดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมออดินอาสาประจำตำบล หมออดินอาสาประจำอำเภอ และหมออดินอาสาประจำจังหวัด

บทบาทหน้าที่หมออดินอาสา คือ ดูแลรักษาทรัพยากรของท้องถิ่น โดยปฏิบัติงานด้านการพัฒนาที่ดิน และเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในชุมชนเคียงคู่ไปกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน บทบาทของหมออดินอาสาประจำหมู่บ้านในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน คือ เป็นผู้ทำการเกษตรถูกต้องตามหลักวิชาการพัฒนาที่ดิน เป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรข้างเคียง และสามารถให้คำแนะนำ เผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ให้แก่เพื่อนบ้านในหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยหรือผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร เป็นอาสาสมัครเกษตรกรที่จะคอยช่วยเหลือเมื่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหรือโครงการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในพื้นที่

หมออดินอาสาในตำบลหนองหว้า มีจำนวน 8 ราย คือ

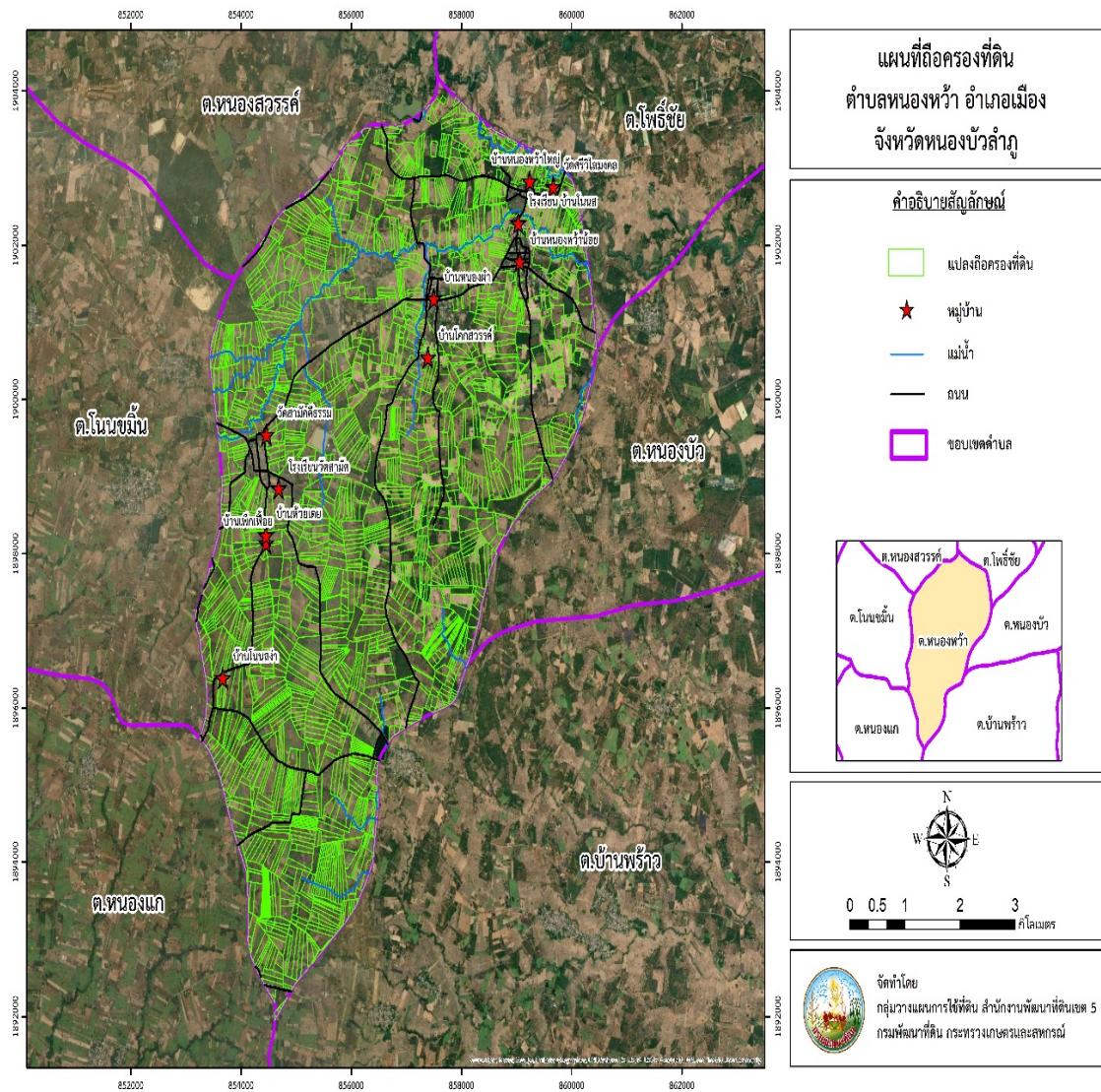
1. นายสนอง ละโคตร	หมออดินอาสาระดับตำบล
2. นางสาวญาตินันท์ บุรมย์	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านหนองหว้าใหญ่
3. นายเคนสงค์ ดาสา	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านโนนสง่า
4. นายสนอง ละโคตร	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านห้วยเตย
5. นายประเสริฐ โสมจุมจัง	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านโคกสุวรรณค์
6. นายอนงค์ สุริสาย	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านเพ็กเพื่อย
7. นายประเสริฐ เรือนแปง	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านหนองผ่า
8. นายหนูเปลี่ยน เจริมทอง	หมออดินอาสาประจำหมู่บ้านหนองหว้าน้อย

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2563)

8 การถือครองที่ดิน

ปี 2563 ประชากรตำบลบ้านหนองหว้ามีจำนวน 4,946 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนละ 7.28 ไร่ โดยมีรายละเอียดตามภาพที่ 2-8

ภาพที่ 2-8 แผนที่ถือครอง ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

9 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรในตำบลหนองหว้าส่วนใหญ่อาชีพหลักคือ ทำการเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ อ้อย มันสำปะหลังและยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรยังปลูกพืชหน้าแล้ง ได้แก่ ข้าวโพดข้าวเหนียว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักเพื่อบริโภคและจำหน่ายในฤดูแล้ง อาชีพรองได้แก่ รับจ้างทั่วไปและการทอผ้าพื้นเมืองเป็นอาชีพที่เกษตรกรทำตลอดปีเพื่อจำหน่ายในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียง ลักษณะสภาพเศรษฐกิจแบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

9.1 ด้านการประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ตำบลหนองหว้าประกอบอาชีพหลักคือ ทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาโดยจะปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ซึ่งปลูกเพื่อบริโภคเป็นหลัก การปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ทำสวน ไม้ผล ปลูกผักในครัวเรือน อาชีพการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ และทำการประมง ปลา รวมทั้งการเลี้ยงจิ้งหรีด และมีอาชีพเสริม คือ การทอผ้าและรับจ้างทั่วไป

9.2 ด้านผู้ประกอบการ (ด้านแรงงาน)

ผู้ประกอบการภาคเกษตรส่วนมีแรงงานในครัวเรือนเป็นสามีและภรรยาและเป็นแรงงานที่มีอายุมาก ประชากรส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากคนภายในตำบลเพราะสะดวกในการจ้างงาน แรงงานในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นรับจ้างทั่วไป รับราชการ รับเหมาก่อสร้าง และงานอื่นๆ

9.3 ด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร

พื้นที่ตำบลหนองหว้าประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากปริมาณฝนตกน้อย ซึ่งต้องอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งซึ่งแหล่งน้ำทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลหนองหว้า มีแหล่งน้ำที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ ลำพะเนียง ห้วยยาง ห้วยโปร่งนกเป่า ห้วยโสภโปลาตุ๊ก ห้วยหนองกุดกุง ห้วยฝาบাত্র ห้วยฮ่องข่า ห้วยลำพะเนียงและหนองสาธารณะอีก 5 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในการเกษตรภายในตำบลแต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเนื่องในช่วงฤดูแล้งน้ำแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ลำห้วยต่าง ๆ มักจะแห้งขอดไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้เพียงพอตลอดปี

9.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ. ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู กรมการพัฒนชุมชน ปี 2562 พบว่า เกษตรกรในตำบลหนองหว้ามีรายได้หลักจากภาคเกษตร โดยรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ย ปีละ 247,797.00 บาท รายได้ต่อบุคคลเฉลี่ย ปีละ 67,518.00 บาท ส่วนรายจ่ายต่อครัวเรือน เฉลี่ยปีละ 119,830.00 บาท รายจ่ายต่อบุคคล เฉลี่ยปีละ 32,650.00 บาท เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจะเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายต่อครัวเรือนถึงประมาณปีละ 127,967 .00 บาท ส่วน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

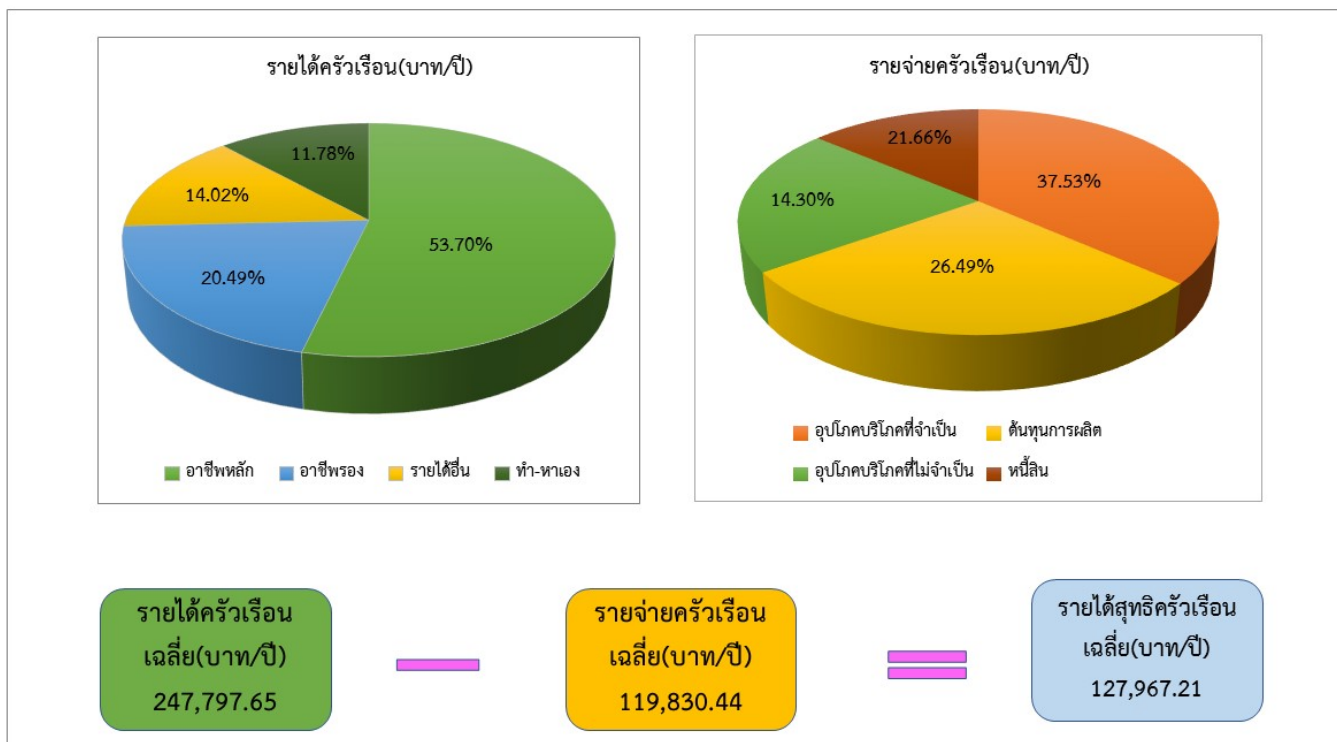
รายได้ต่อบุคคลมากกว่ารายจ่ายต่อบุคคล ประมาณปีละ 34,868.00 บาท (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-6 และภาพที่ 2-9

ตารางที่ 2-6 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลบ้านหนองหัว	133,075	50,777	34,746	29,198	247,797	67,518	119,830	32,650
หมู่ที่ 1 บ้านหนองหัวใหญ่	215,353	48,923	28,522	30,034	322,833	90,393	173,780	48,658
หมู่ที่ 2 บ้านโนนง่า	126,750	47,423	20,282	22,125	216,581	54,441	75,267	18,919
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเตย	144,496	1,611	21,220	8,832	176,159	60,152	68,379	23,349
หมู่ที่ 4 บ้านโคกสวรรค์	78,698	14,089	11,437	4,324	108,548	50,099	65,670	30,309
หมู่ที่ 5 บ้านเพ็กเพี้ย	115,579	15,862	17,105	14,915	163,461	55,357	126,623	42,881
หมู่ที่ 6 บ้านหนองผำ	151,754	6,375	10,704	6,748	175,581	50,926	139,222	40,381
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหัวน้อย	113,810	25,337	26,181	15,800	181,129	62,892	92,695	32,186

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

ภาพที่ 2-9 รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

9.5) กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในตำบลหนองหว้า

9.5.1 กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หนองหว้า ตั้งอยู่ บ้านเพ็กเพ็ญ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มี สมาชิก 47 คน เป็นหมู่บ้านที่เกษตรกรรวมตัวกันทำการเกษตรแบบอินทรีย์ เช่น ปลูกข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์

9.5.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรอินทรีย์ บ้านหนองหว้า หมู่ 1 ตำบลหนองหว้า มีสมาชิก 7 คน

9.5.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรพอเพียง บ้านหนองผ่า ตำบลหนองหว้า มีทุกเกษตรกรรวมกันเพื่อปลูกข้าวโพดหวานเมืองจำหน่าย

9.5.4 กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดบ้านเพ็กเพ็ญ ตำบลหนองหว้า เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อเลี้ยงจิ้งหรีด

9.5.5 กลุ่มทอผ้า บ้านเพ็กเพ็ญเป็นกลุ่มอาชีพที่รวมตัวกันเพื่อทอผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่เกษตรกรในชุมชนจะทอผ้ากันเป็นจำนวนมากเป็นอาชีพที่ทำกันในช่วงว่างจากการทำนาและในช่วงฤดูแล้ง

9.5.6 กลุ่มเกษตรกรทำนาหนองหว้า รวมกลุ่มกันเป็นผู้ที่ทำนา เพื่อส่งเสริมการทำนา
ในระบบการปลูกข้าวให้ถูกต้อง

9.5.7 กลุ่มแปรรูปข้าวแต่นตำบลหนองหว้า เกษตรกรรวมกลุ่มกันแปรรูปข้าวแต่น
เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในชุมชน

9.5.8 กลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือ หมู่ 7 ตำบลหนองหว้า ผลิตข้าวซ้อมมือจำหน่ายในชุมชน

9.5.9 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าชิตบ้านห้วยเตย ตำบลหนองหว้า ทอผ้าหมีชิต
จำหน่าย

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู คือ 1 ทรัพยากรป่าไม้ 2 ทรัพยากรน้ำ และ 3 ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ป่าไม้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-1 และภาพที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย

รายชื่อ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ป่าสงวนแห่งชาติ		
เขตพื้นที่ป่าไม้	3,446	10.79
นอกเขตป่าไม้	28,480	89.21

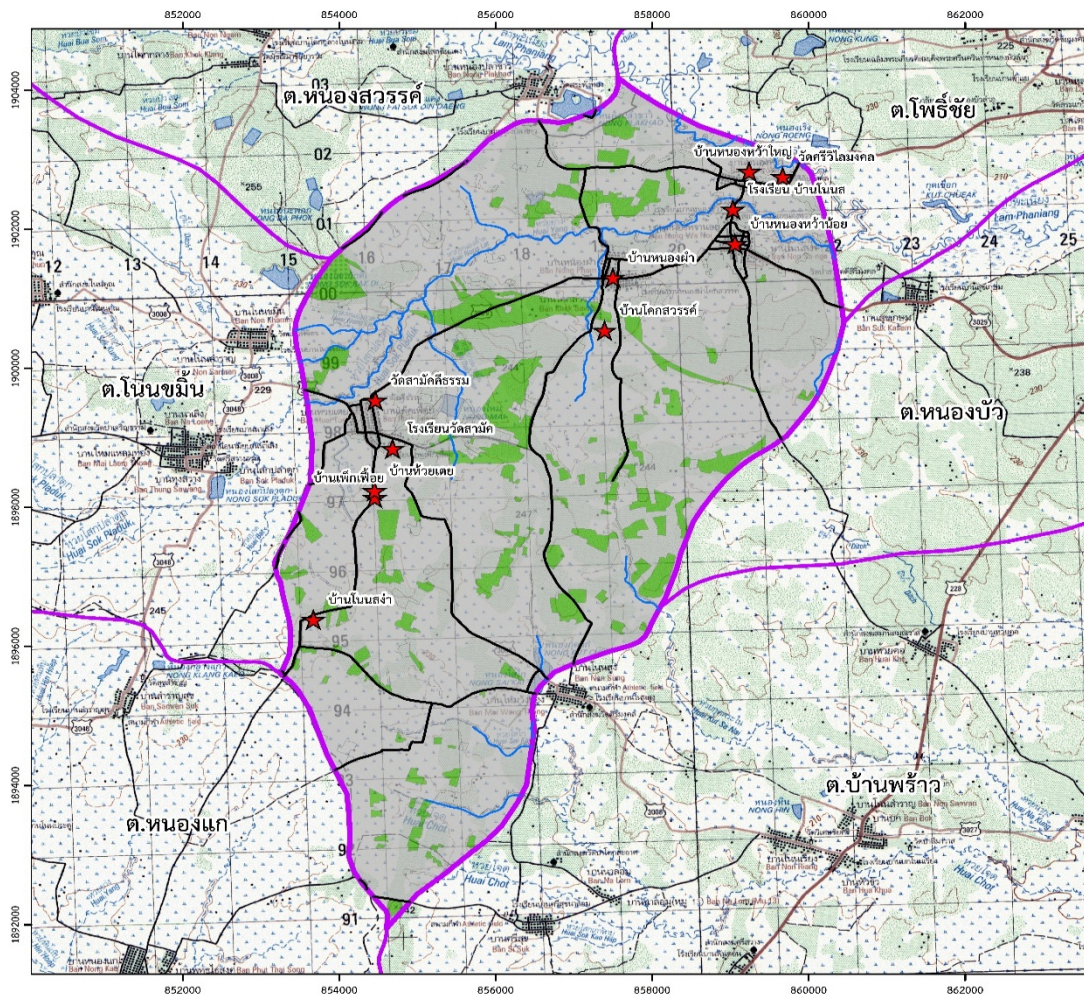
ป่าไม้ในพื้นที่ตำบลหนองหว้า เป็นป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ เป็นป่าสาธารณประโยชน์ มี 11 แห่ง ดังนี้

1. ป่าไผ่ตาย	มีพื้นที่ประมาณ	28 ไร่	- งาน	6.4 ตารางวา
2. ป่าโคกเฒ่าทอก	มีพื้นที่ประมาณ	75 ไร่	2 งาน	26 ตารางวา
3. ป่าโคกหนองแฝก	มีพื้นที่ประมาณ	44 ไร่	2 งาน	14 ตารางวา
4. ป่าหนองหิน	มีพื้นที่ประมาณ	20 ไร่	1 งาน	1 ตารางวา
5. ป่าโคกน้อย	มีพื้นที่ประมาณ	1 ไร่	3 งาน	93 ตารางวา
6. ป่าโคกหนองข่า	มีพื้นที่ประมาณ	83 ไร่	3 งาน	62 ตารางวา
7. ป่าโคกหนองใหม่	มีพื้นที่ประมาณ	86 ไร่	2 งาน	50 ตารางวา
8. ป่าโคกหนองข่า	มีพื้นที่ประมาณ	83 ไร่	- งาน	29 ตารางวา
9. ป่าโคกหนองบก	มีพื้นที่ประมาณ	120 ไร่	- งาน	75 ตารางวา
10. ป่าโคกทับช้าง	มีพื้นที่ประมาณ	103 ไร่	- งาน	88 ตารางวา
11. ป่าหนองผือ	มีพื้นที่ประมาณ	119 ไร่	1 งาน	7 ตารางวา

ทั้งนี้ พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นพื้นที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

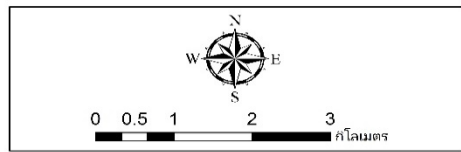
แผนที่เขตป่าไม้ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	ค่าอธิบาย	ไร่	ร้อยละ
	เขตพื้นที่ป่าไม้	3,446	10.79
	นอกเขตพื้นที่ป่าไม้	28,480	89.21
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	31,926	100.00

- หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

ด.หนองสวรรค์ ด.โพธิ์ชัย
ด.โนนขมิ้น ด.หนองหว้า ด.หนองบัว
ด.หนองแอก ด.บ้านพร้าว

จัดทำโดย
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3-1 แผนที่ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2 ทฤษฎีการน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำพะเนียง ลำห้วยยาง ลำห้วยโปร่งนกเป่า ลำห้วยโสกปลาตุก ลำห้วยหนองกุดกั้ง ลำห้วยฝายบาตร ลำห้วยฮ่องซ่า ลำห้วยลำพะเนียง

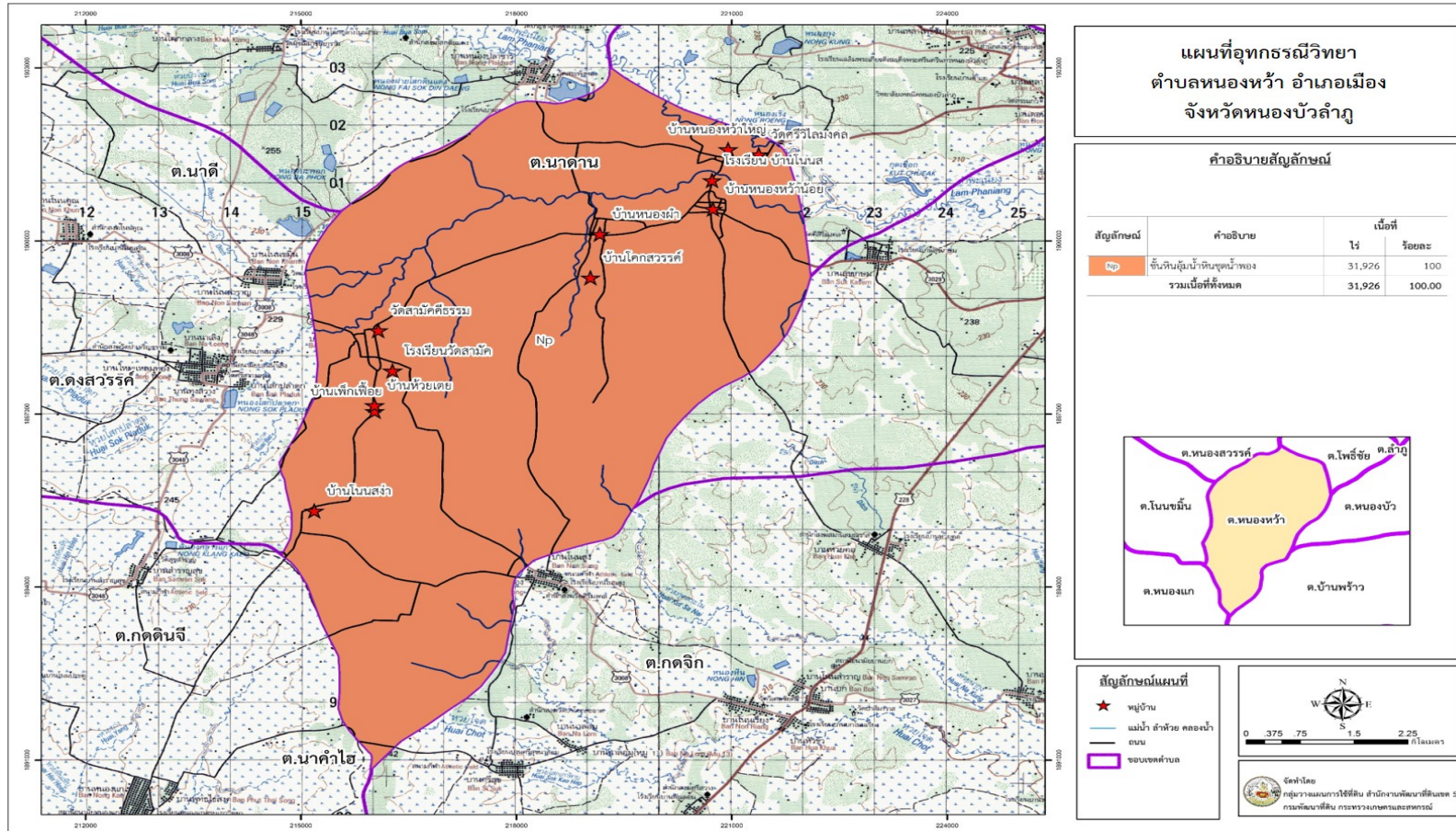
2 การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่เหียง อ่างเก็บน้ำทุ่งกอง อ่างเก็บน้ำห้วยลึก อ่างเก็บน้ำห้วยปง และมีบ่อน้ำในไร่นา จำนวน 124 บ่อ

3.2.2 น้ำใต้ดิน

ในปัจจุบันพื้นที่ในตำบลมีการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรกันอย่างแพร่หลายในทุกหมู่บ้านเนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง จึงต้องนำน้ำใต้ดินมาแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งที่บ่อบาดาลและชั้นคุณภาพหินดานอยู่ในชุดหินน้ำพองดังรายละเอียดภาพที่ 3-2 ถึง ภาพ 3-3

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 3-3 แผนที่ออกฤทธิ์วิทยา ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2.3 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (watershed classification)

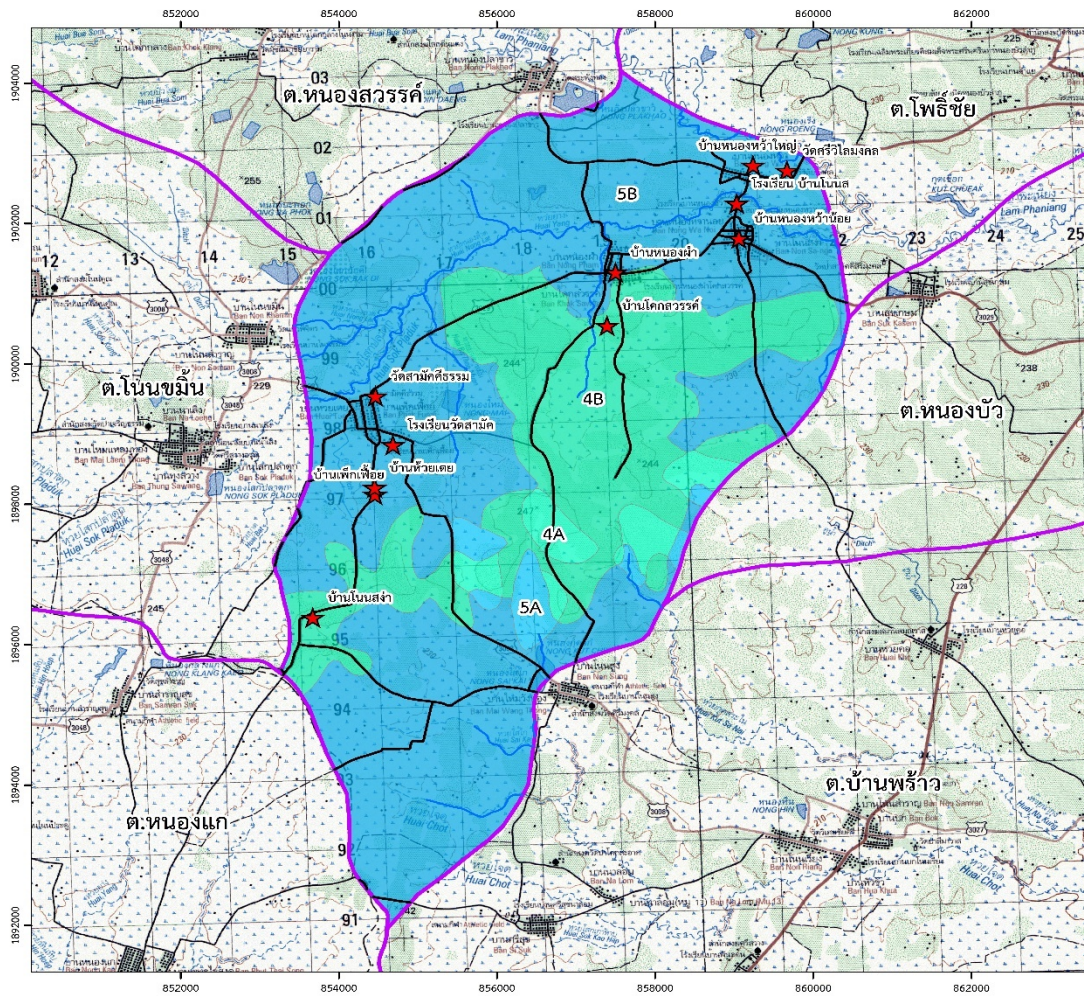
ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำออกเป็น 4 ชั้น ดังนี้

- 1.ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 4 A มีพื้นที่ 1,135 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 3.55
- 2.ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 4 B มีพื้นที่ 8,444 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 26.45
- 3.ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 5 A มีพื้นที่ 705 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 2.21
- 4.ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 5 B มีพื้นที่ 21,642 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 67.79

รวม พื้นที่ 31,926 ไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ จัดอยู่ใน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 5 B เป็นพื้นที่ราบลุ่มใช้ทำนา มีพื้นที่ 21,642 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 67.79 ดังรายละเอียดภาพที่ 3-4

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

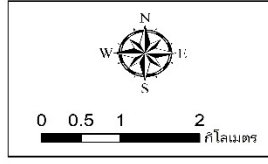
คำอธิบายสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
4A	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 4A	1,135	3.55
4B	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 4B	8,444	26.45
5A	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 5A	705	2.21
5B	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 5B	21,642	67.79
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		31,926	100.00

สัญลักษณ์

- ★ หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

จัดทำโดย
กรมวางแผนการที่ดิน สำนักงานที่ดินเขต 5
กรมที่ดินจังหวัด หนองบัวลำภู

ภาพที่ 3-4 แผนที่ชั้นคุณภาพน้ำ ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2.4 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

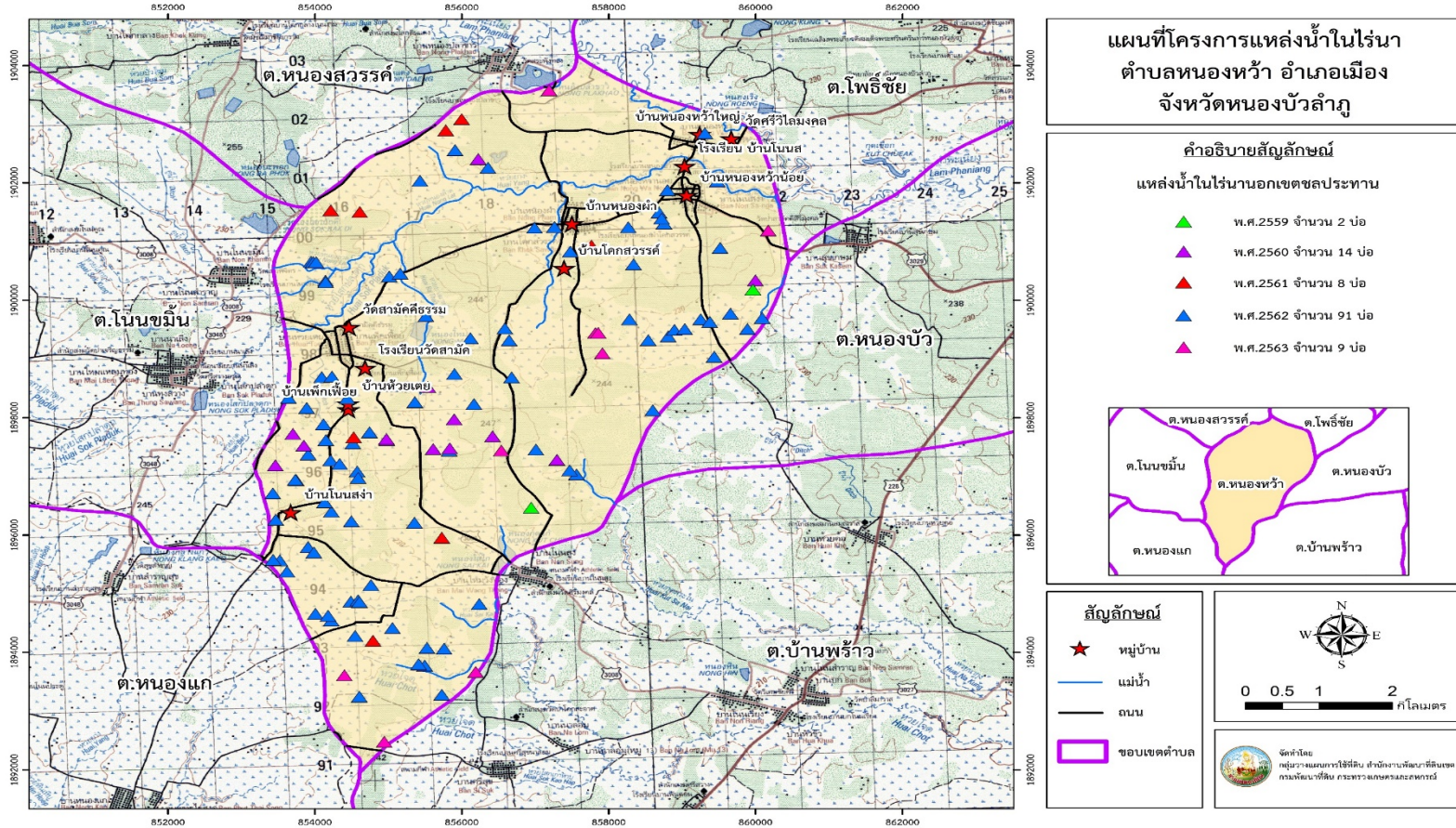
บ่อน้ำในไร่นาที่ดำเนินการขุดในพื้นที่ตำบลหนองหว้า ตั้งแต่ ปี 2559-2563 รวมทั้งหมด 124 บ่อ มีรายละเอียดดังนี้

ปี 2559	มีบ่อน้ำ	ทั้งหมด	จำนวน	2 บ่อ
ปี 2560	มีบ่อน้ำ	ทั้งหมด	จำนวน	14 บ่อ
ปี 2561	มีบ่อน้ำ	ทั้งหมด	จำนวน	8 บ่อ
ปี 2562	มีบ่อน้ำ	ทั้งหมด	จำนวน	91 บ่อ
ปี 2563	มีบ่อน้ำ	ทั้งหมด	จำนวน	9 บ่อ

ดังรายละเอียดภาพที่ 3-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 3-5 แผนที่แสดงที่ตั้งโครงการแหล่งน้ำในไร่นา ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วยชุดดินและดินคล้าย ดังนี้คือ

1 ชุดดินนาคู (Nu-lsB) เป็นดินร่วนหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก มีการระบายน้ำดีถึงปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,142 ไร่ หรือร้อยละ 22.37 ของพื้นที่ตำบล

2 ชุดดินชุมพล (Pho-sIA) เป็นกลุ่มดินร่วนหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อย การระบายน้ำดีถึงปานกลาง ขาดแคลนน้ำ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 7,902 ไร่ หรือร้อยละ 24.75 ของพื้นที่ตำบล

3 ดินคล้ายชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนเป็นดินร่วนละเอียด (Ac pa tsIA) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ มีพื้นที่รวมทั้งหมด 158 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของพื้นที่ตำบล

4 ชุดดินชุมแพ (Cpa-ctA) เนื้อดินเป็นดินเหนียว สีนํ้าตาลพบจุดปะสีนํ้าตาลปนเหลือง พบในพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของพื้นที่ตำบล

5 ดินคล้ายชุดดินชุมแพ เป็นดินร่วนละเอียด (Cpa-ft-IA) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 3,708 ไร่ หรือร้อยละ 9.64 ของพื้นที่ตำบล

6 ดินคล้ายชุดดินค่างที่มีดินทรายหนา (Kg-md, tks-lsB) มีพื้นที่ 4,782 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.98 ของพื้นที่ตำบล

7 ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ (Kmr-col-slB/csub) ดินค่าง เป็นดินร่วนหยาบ เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 3,379 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.58 ของพื้นที่ตำบล

8 ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ (Kmr-hb-slB/csub) ดินค่างที่มีธาตุเป็นต่างมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 2,560 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.02 ของพื้นที่ตำบล

9 ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนละเอียด (Kmr-col-slB/csub) มีพื้นที่ 319 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.00 ของพื้นที่ตำบล

10 ชุดดินเขมราฐ (Kmr-slB) ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายสีนํ้าตาล พบจุดปะสีนํ้าตาลเข้ม ดินมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 4.5-5.0 ความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ 268 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.84

11 ดินคล้ายชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md, tks-lsB) มีพื้นที่ 117 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.37

12 พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง มีพื้นที่ 1,373 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.30

13 พื้นที่แหล่งน้ำ 809 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 2.54

ซึ่งรายละเอียดของกลุ่มชุดดินและคุณสมบัติดินชุดต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-3 ถึง 3-4 และภาพที่ 3-6 ถึง 3-7

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วย แผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
AC- pd,ft-sIA	ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนมีเนื้อดินร่วนละเอียด	158	0.50
Cpa-clA	ชุดดินซุ่มแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	39	0.12
Cpa-ft- IA	ดินคล้ายชุดดินซุ่มแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนละเอียด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	3,078	5.22
Pho-sIA	ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	7,902	24.75
Kg- md,tk- lsB	ดินคล้ายชุดดินค้ำบง เป็นดินทรายหนา ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	117	0.37
kg- tk- lsB	ดินคล้ายชุดดินค้ำบงที่มีหลาย มีเนื้อดินบนเป็นดินทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	4,782	14.98
Kmr-col- slB/csub	ดินคล้ายชุดดินเขมราฐ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหยาบ ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,560	8.02
Kmr- hb,ft- slb/csub	ดินคล้ายชุดดินเขมราฐ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนละเอียด	319	1.00
Kmr-slB	ชุดดินเขมราฐ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	269	0.84
Nu-lsB	มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	7,142	22.37
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		31,926	100.00

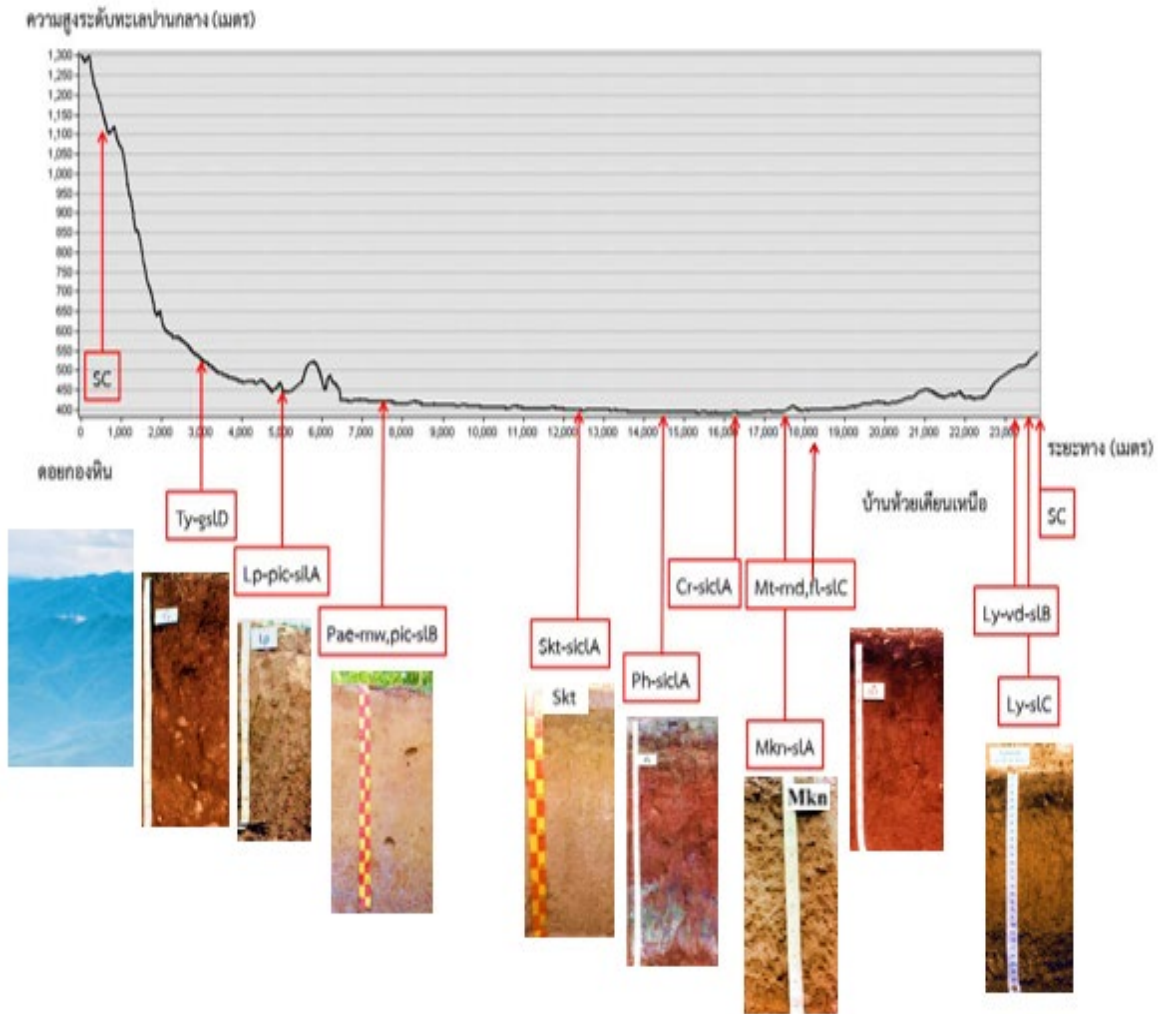
ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วย แผนที่ดิน	ควา ม ลาด ชัน (%)	การ ระบาย น้ำ	CEC (meq/g)	BS (%)	ควา ม ลึก (ซม.)	อินทรี ย วัตถุ	ฟอสฟอรั ส ที่เป็น ประโยชน์ (P ₂ O ₅)	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์ (K ₂ O)	ความ อุดม สมบูรณ์ ของ ดิน	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
Ac-pd,ft- sIA	0-2	ค่อนข้าง งเลว	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	158	0.5
Cpa-clA	0-2	ค่อนข้าง งเลว	<3-5	<5 0	>10 0	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	39	0.12
Cpa-ft-lA	0-2	ค่อนข้าง งเลว	<3-5	<5 0	>10 0	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	3,078	9.64
Pho-sIA	0-2	ปาน กลาง	<3-5	<5 0	>80- 125	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	7,902	24.75
Kg- md,tk- sIB	2-5	ดี	<3-5	<3 5	>50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	117	0.37
Kg-tks-lsB	2-5	ดี	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	4,782	14.98
Kmr-col- sIB	2-5	ดีปาน กลาง	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	3,379	10.58
Kmr- hb,col- sIB/csub	2-5	ดีปาน กลาง	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,560	8.02
Kmr/hb,f t-lB/csub	2-5	ดีปาน กลาง	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	319	1.00
Kmr-sIB	1-5	ค่อนข้าง งเลว	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	268	0.84
Nu-lsB	1-5	ดี	<3-5	<3 5	50- 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	7,142	22.37
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										31,92	100.0
										6	0

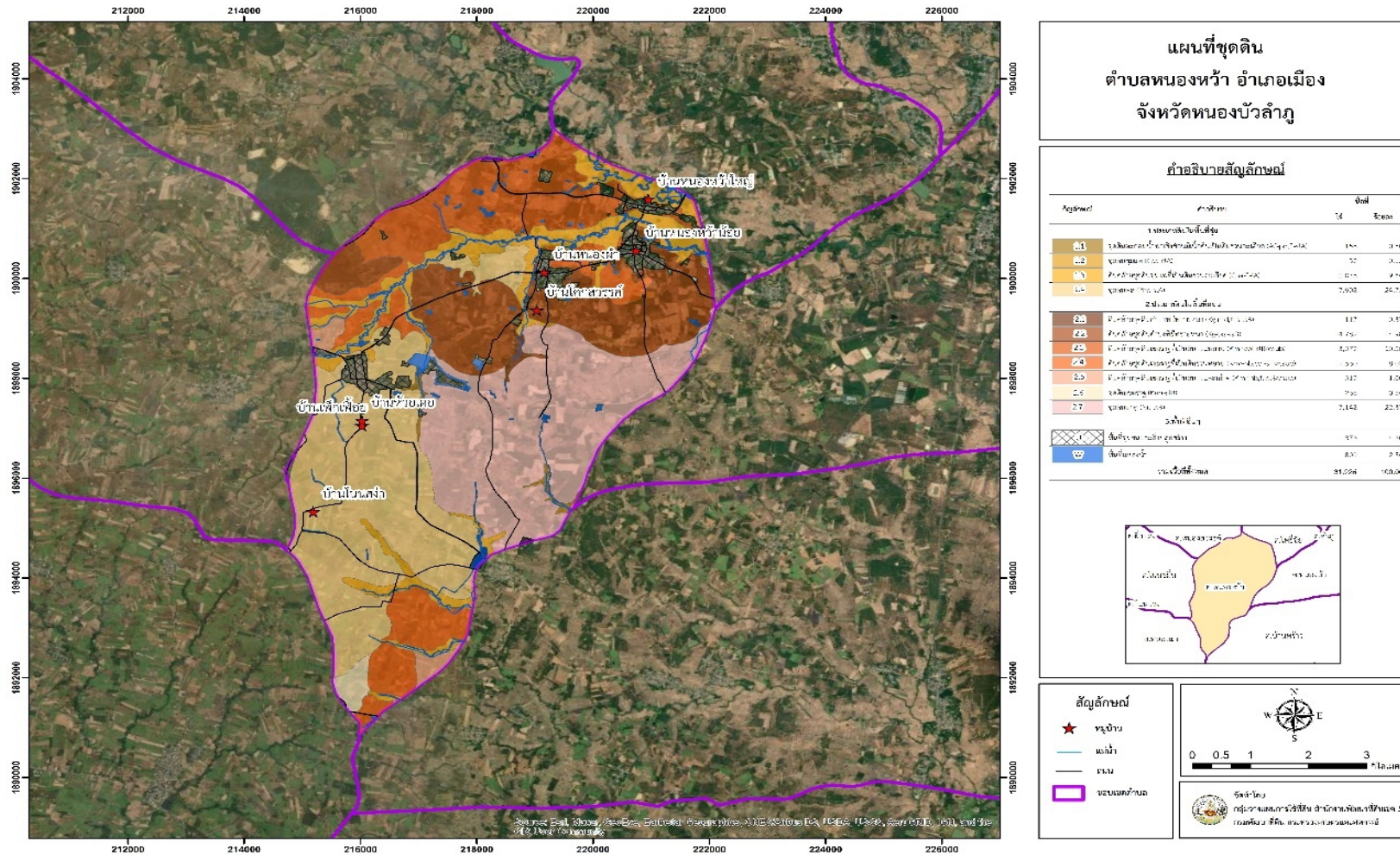
ที่มา: กองสำรวจดินและวิทยทรัพยากรดิน (2562)

ภาพที่ 3-6 สภาพภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 3-7 แผนที่ชุมชน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

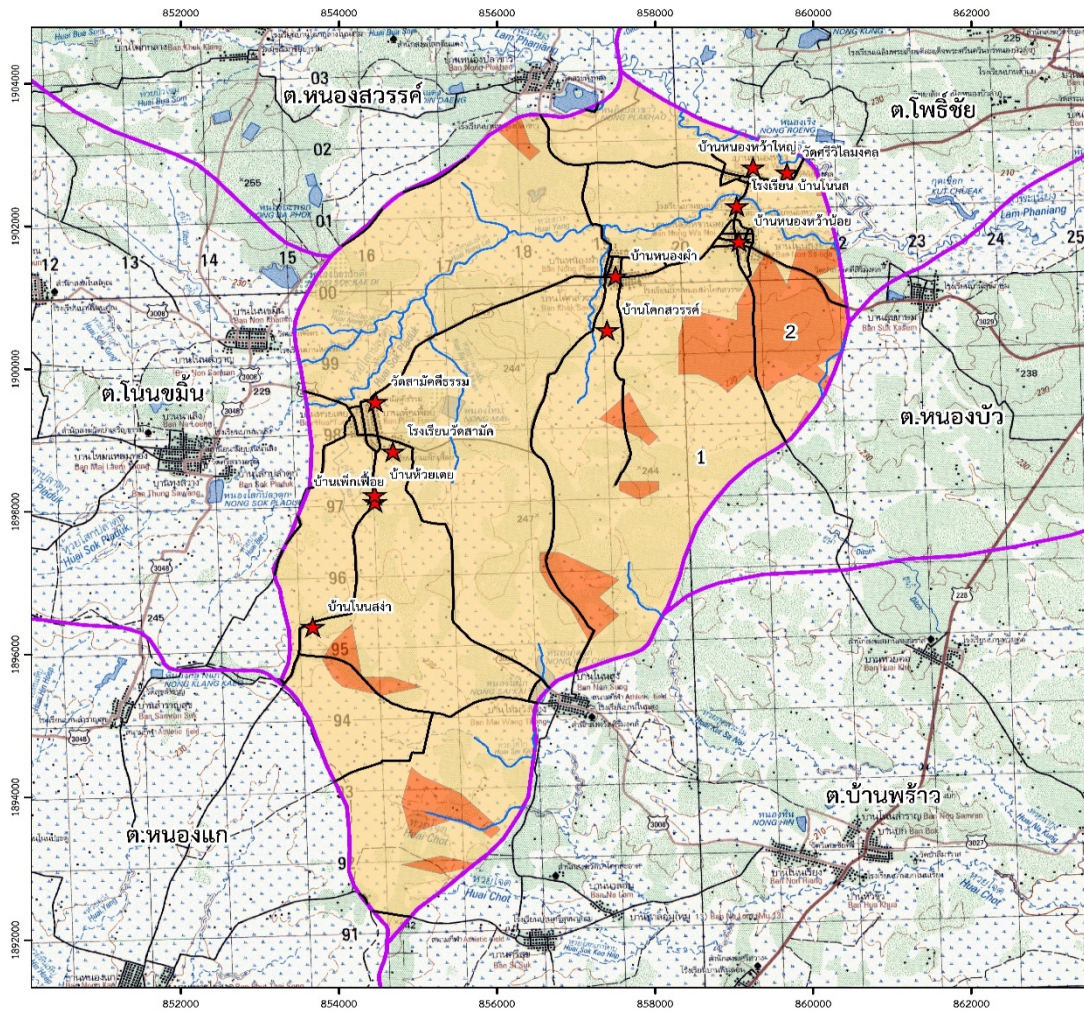
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการชะล้างพังทลายของดินน้อย อัตราการสูญเสียดิน ประมาณ 0-2 ตันต่อไร่ต่อปีเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-4 และภาพที่ 3-8

ตารางที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	-	28,789	90.18
น้อย (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	-	3,136	9.82
รวม	-	31,926	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	28,789	90.18
2	น้อย (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	3,136	9.82
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		31,926	100.00

สัญลักษณ์

- ★ หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

0 0.5 1 2 กิโลเมตร

จัดทำโดย
กรมวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3-8 แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3.3 ทรัพยากรดินปัญหาในตำบลหนองหว้า

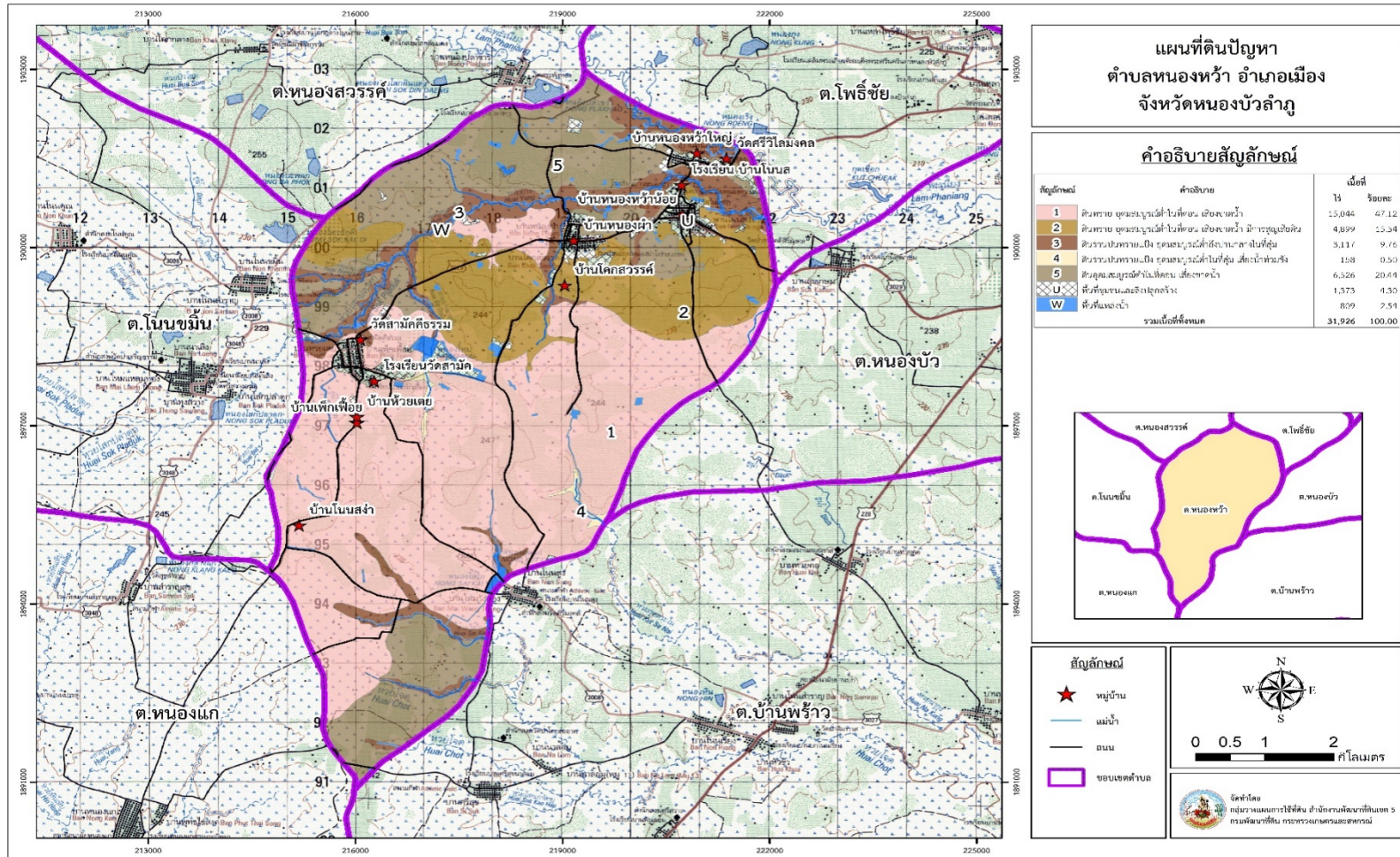
ลักษณะทรัพยากรดินในตำบลหนองหว้าส่วนใหญ่เป็นดินทรายจัดอยู่ในชุดดินชุมพลและนาคูเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นชุดดินค้ำบง ดินคล้ายชุดดินค้ำบง เขมราฐ ดินคล้ายชุดดินเขมราฐซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มดินทรายจึงทำให้สภาพดินในตำบลเป็นดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินไม่อุ้มน้ำมีความเสี่ยงในขาดแคลนน้ำ สภาพดินไม่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งสามารถแยกปัญหาดินตามลักษณะสภาพแผนที่ดินดังรายละเอียดในตารางที่ 3-5 และภาพที่ 3-9

ตารางที่ 3-5 แผนที่ดินปัญหาตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบาย		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินทรายที่ดอนเสี่ยงขาดน้ำ	-	15,044	47.12
ดินทรายมีการสูญเสีย		4,899	15.34
ดินร่วนปนทรายแข็งในที่ลุ่ม		3,117	9.76
ดินร่วนปนทรายแข็งที่ลุ่มน้ำท่วม		158	0.50
ดินอุดมสมบูรณ์ต่ำเสี่ยงขาดน้ำ		6,526	20.44
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		1,373	4.30
พื้นที่แหล่งน้ำ		809	2.54
รวม	-	31,926	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 3-9 แผนที่ดินปัญหา ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1 พื้นที่ (Area
- 2 หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function
- 3 ความร่วมมือ (Participation

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า โดยมีผู้เข้าประชาคมประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หมอдинอาสาและเกษตรกร ได้ร่วมเวทีประชาคม เสนอปัญหา ความต้องการพร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหา จากการจัดเวทีและเสนอภาพปัญหาของชุมชน พบว่า มีปัญหาสำคัญที่ได้จากประชาคมและเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนมีดังนี้

- 1 ปัญหาทรัพยากรดิน ขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2 ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3 ปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 4 ปัญหาผลผลิตต่ำ

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองหว้า คือ

- 1 ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2 ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินมีสภาพเป็นทราย ดินเป็นกรด ดินแน่นไม่อุ้มน้ำ
- 3 ปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตร เช่น การใช้สารกำจัดวัชพืชในพืชไร่ ในไร่อ้อย นาข้าว

4 ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรต่ำ เช่น ผลผลิตข้าว ประมาณ 350-410 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตอ้อย ประมาณ 8-10 ตันต่อไร่

5 ปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพ เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน

6 ปัญหาเกษตรกรขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7 ปัญหาต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง

8 ปัญหาเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการปรับปรุงด้วยปุ๋ยอินทรีย์

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลหนองหว้า มีความต้องการ 3 ประการ คือ 1 แก้ไขปัญหาความดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การแก้ไขปัญหาดินทราย 2 แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร 3 การ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน การผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ การอนุรักษ์ดินและน้ำ

1 การแก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินมีความเสื่อมโทรม

จากการวิเคราะห์สภาพดินในพื้นที่ตำบลหนองหว้า พบว่า ดินส่วนใหญ่อยู่ในชุดดิน ชุมพล (Pho-sIA) ชุดดินนาคู (Nu lsB) ชุดดินเขมราฐ (Kmr-col-slB/csub) ซึ่งลักษณะสภาพดินชุดดังกล่าวเป็นดินทรายมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหาดินเป็นทรายดินไม่อิ่มน้ำ ขาดแร่ธาตุอาหารหลัก และธาตุอาหารรองรวมทั้งขาดอินทรีย์วัตถุและ ปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรดจัดไม่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของพืชจึงส่งผลทำให้ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรปรับสภาพดินให้มีสภาพความอุดมสมบูรณ์โดยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปอเทือง รวมถึงการรณรงค์เกลบตอซึ่งพืช เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินและปรับสภาพเป็นกรดต่างของดินให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชเพื่อเพิ่มศักยภาพดินและเพิ่มผลผลิตพืชให้สูงขึ้น

2 การแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำ

โครงการของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ ดำเนินการในพื้นที่ตำบลหนองหว้า คือ บ่อน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นการแก้ไข ปัญหการขาดแคลนน้ำให้กับเกษตรกรให้มีน้ำใช้ในการเกษตรของตนเองซึ่งเป็นการบรรเทาฝนทิ้งช่วง ในระยะเวลาสั้นและไม่สามารถใช้ในพื้นที่เกษตรจำนวนมากเพื่อปริมาณน้ำกักเก็บมีน้อย โดยเกษตรกร สามารถส่งคำร้องขอบ่อน้ำมาที่สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูหรือส่งคำร้องผ่านหมอดินอาสาในพื้นที่ เพื่อเข้ารับการขุดบ่อน้ำซึ่งเกษตรกรจะเสียค่าใช้จ่ายในการขุดบ่อน้ำเพียง 2,500 บาท

อนึ่ง บ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาใช้ในการทำนา แต่เป็นการ บรรเทาปัญหาภัยแล้งในช่วงที่ขาดแคลนน้ำเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่ขุดบ่อตั้งแต่ ปี 2558 -2564 มีจำนวน 124 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และภาพที่ 4-1

อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำนั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ

2.1.1 โครงการก่อสร้างประตูปิด-เปิดระบายน้ำจากลำพะเนียงเข้าสู่พื้นที่
การเกษตรเป็นระยะจากบ้านหนองสวรรค์ถึงบ้านดอนสวรรค์

2.1.2 โครงการขุดลอกบึงโง้ง-พะเนียงหลง

2.1.3 โครงการขุดลอกลำห้วยโป่งนก

2.1.4 โครงการขุดสระกักเก็บน้ำ

2.1.5 โครงการซ่อมแซมฝาน้ำล้น

2.1.6 โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร หมู่ 1-7

2.1.7 โครงการขุดคลองสาธารณะและสระน้ำเพื่อการเกษตร

2.1.8 โครงการซ่อมแซมฝายลำห้วยยาง

2.1.9 โครงการธนาคารน้ำใต้ดิน

2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

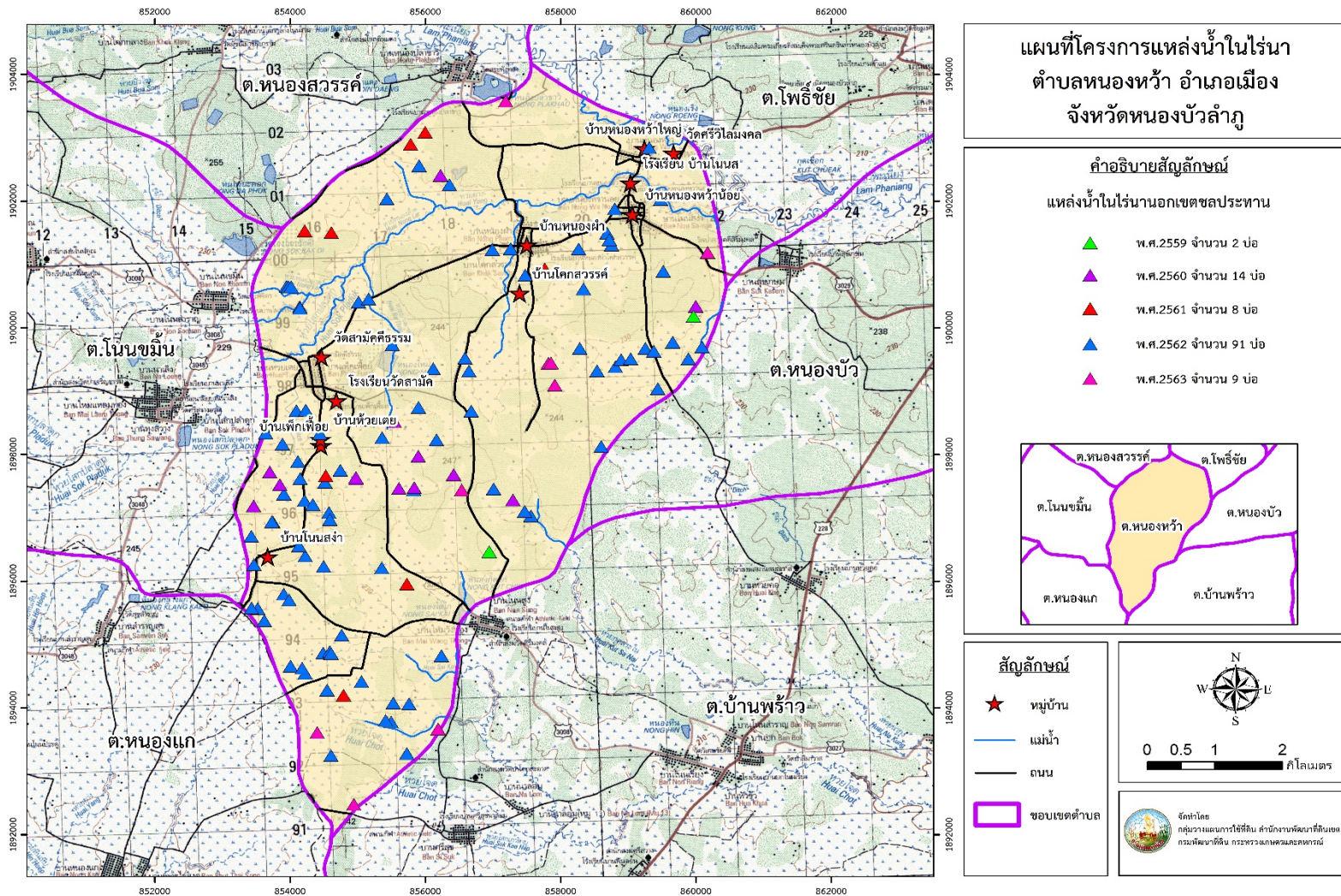
แผนการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่สถานีพัฒนาที่ดิน
หนองบัวลำภูได้ดำเนินการขุดในพื้นที่ตำบลหนองหว้าตั้งแต่ ปี 2558 - ปี 2564 สามารถช่วยบรรเทา
ปัญหาภัยแล้งให้กับเกษตรกรได้ จำนวน 124 บ่อ ดังตารางที่แนบมานี้

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัด
หนองบัวลำภู

ปี พ.ศ.	จำนวน (บ่อ)
2558	53
2559	10
2560	24
2561	20
2562	20
2563	14
2564	24
รวม	124

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 4-1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3 ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน

จากการประชุมประชาคมเกษตรกรให้ความเห็นว่าเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาที่ดิน และขาดความรู้ในการประกอบอาชีพด้านต่างๆ เช่น การปรับปรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักชีวภาพ พด.2 การทำปุ๋ยหมัก พด.1 การอนุรักษ์ดินและน้ำ ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกษตรกรขาดไปและต้องการให้หน่วยงานพัฒนาที่ดินจัดอบรมส่งเสริมการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืนและลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งในปี 2564 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูได้ ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดสารเคมีทางการเกษตร ขึ้นในพื้นที่ตำบลหนองหว้า จำนวน 5 กลุ่ม เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้กับเกษตรกรต่อไป

ผลจากการจัดทำประชาคมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับ ปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1 แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1 การชะล้างหน้าดิน
- 1.2) ดินเสื่อมโทรม
- 1.3 เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาที่ดิน
- 1.4) วัตถุดิบกำเนิดดินเป็นหินทราย
- 1.5 ปริมาณน้ำฝนตกน้อย
- 1.6 น้ำขาดแคลน

2 แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 2 ประการ คือ

- 2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2 การจัดหาแหล่งน้ำ

3 สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1 ความเสื่อมโทรมของดินทั้งทางด้านกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2 ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3 ราคาผลผลิตต่ำ
- 3.4 ราคาปัจจัยการผลิตสูง

4 ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

- 4.1 ผลผลิตพืชต่ำ
- 4.2 ต้นทุนสูง
- 4.3 เกษตรกรมีรายได้น้อย

4.4 เกิดสภาวะหนี้สินสูง

5 การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

5.1 ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก

5.2 อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ

5.3 ก่อสร้างบ่อน้ำไร่นา

5.4 ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

5.5 ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

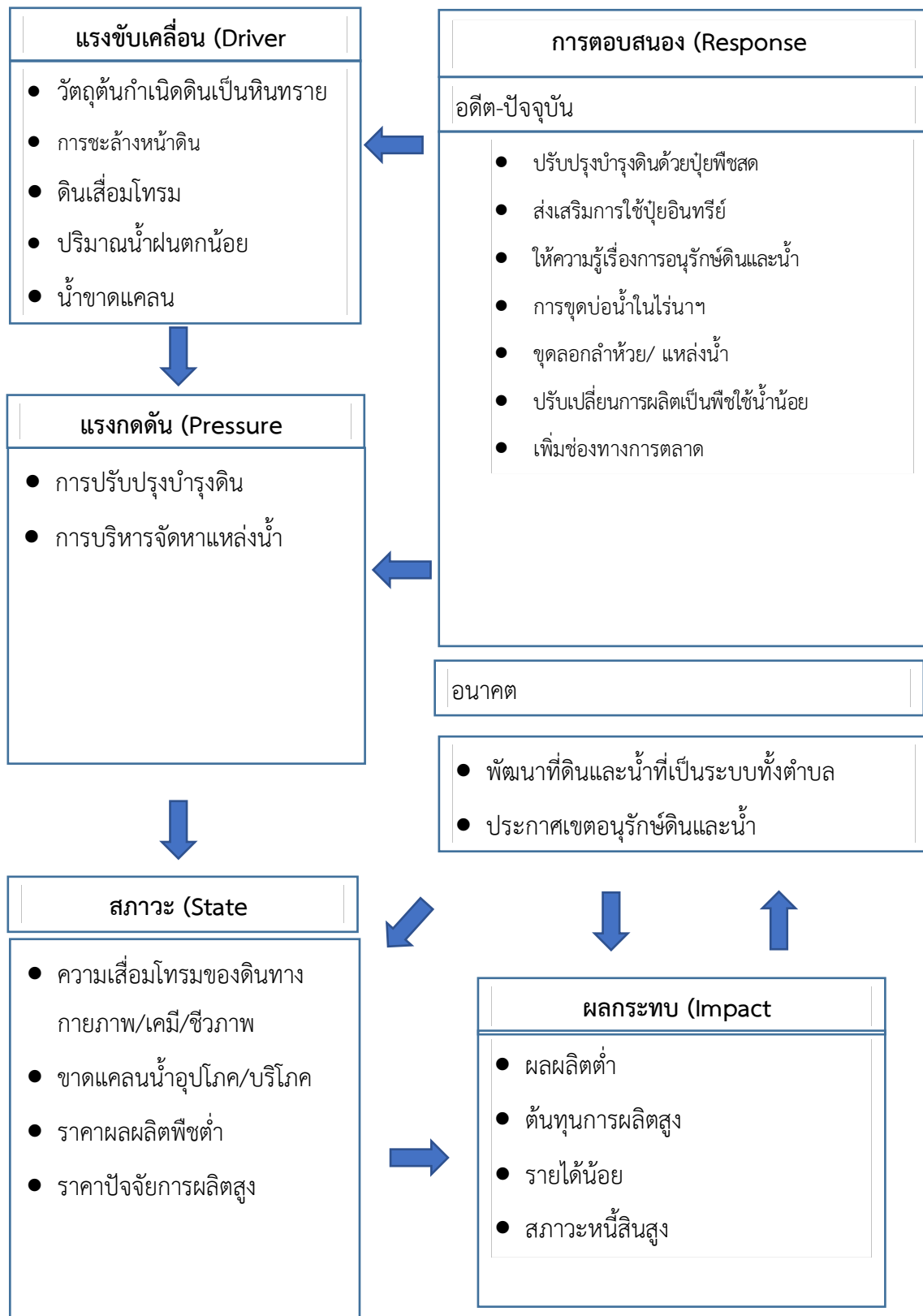
5.6 เพิ่มช่องทางการตลาด

อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

(2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังมีรายละเอียดในภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองหว้า อำเภอเมืองหนองบัวลำภู

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีระบบการปลูกพืช ดังนี้

4.3.1 พื้นที่ลุ่มจะปลูกพืชต่าง ๆ ดังนี้

1 ปลูกข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์ข-6 ข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ 105 และข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1

2 ปลูกข้าวโพดข้าวเหนียว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเกษตรกรจะเตรียมดินและปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน

4.3.2 พื้นที่ดอนจะปลูกพืชต่าง ๆ ดังนี้

1 ปลูกอ้อย เกษตรกรจะปลูกอ้อยในช่วงฤดูแล้ง โดยปลูกตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม และจะเก็บเกี่ยวเดือนมกราคมถึงเมษายน โ

2 ปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลัง 2 ช่วง คือช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม และปลายฝนคือตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงมกราคม การปลูกช่วงนี้ช่วยลดการกำจัดวัชพืชได้ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 8-10 เดือน

3 ปลูกไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก และไผ่

4 ปลูกไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ กัลย ะม่วง มะขาม ลำไย มะละกอ

ดังรายละเอียดตามภาพที่ 4-3

เดือน \ ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาลุ่ม						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
ข้าวนาดอน						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อย											
	มันสำปะหลัง											
	ข้าวโพด											
ไม้ยืนต้น	ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน											
ไม้ผล	ลำไย มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสม											

ภาพที่ 4-3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน พบว่า มีชุดดิน 4 ชุดดิน และมีดินคล้ายชุดดิน 6 ชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดินดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่เกษตรกรปลูกกันเป็นจำนวนมากในพื้นที่ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มี 5 ชนิดแรก ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (คั่นสนีย์ อรัญวาสี และคำรณ ไทรพิท, 2562 ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นความเหมาะสมในการปลูกข้าวในตำบลหนองหว้า แบ่งระดับความเหมาะสมออกเป็น 3 ระดับคือ

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า ชั้นคุณภาพดินในตำบลหนองหว้าอยู่ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง มี 2 ชุดดินคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) มีข้อจำกัดด้านการเสี่ยงต่อการขาดน้ำ (m) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA, Cpa-fl-lA

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Ac-pd,fl-slA, Kmr-hb,col-slB/csub, Kmr-hb,fl-slB/csub, Pho-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า เป็นชุดดินที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Kg-md,tkl-lsB Kg-tks-lsB, Kmr-col-slB/csub, Kmr-slB, Nu-lsB

ยางพารา

ชั้นความเหมาะสมของดินในการปลูกยางพาราในตำบลหนองหว้า แบ่งระดับความเหมาะสม ออกเป็น 3 ระดับคือ

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

ลักษณะคุณสมบัติดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพารา ในชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง มีข้อจำกัดในการปลูกพืชหลายประเด็น คือ มีข้อจำกัดด้านการเสี่ยงต่อการขาดน้ำ (m) มีข้อจำกัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) มีข้อจำกัด สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช ความลึกของดิน (r) มีข้อจำกัดด้านสารพิษในดิน (z) ซึ่งประกอบด้วย หน่วยแผนที่ดิน Kg-tks-lsB, Kmr-col-slB/csub Kmr-slBm Nu-lsB ,Kmr-hb,col-slB/csub, Kmr-hb,fl-slB/csub, Kmr-slB, Nu-lsB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า ลักษณะคุณสมบัติดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพารา ในชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย มีข้อจำกัดในการปลูกพืช คือ มีข้อจำกัดความลึกของดิน (r) ความเป็นประโยชน์ของ ออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ac-pd,fl-slA , Kg-md,tks-lsB , Pho-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าเป็นชุดดินที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยางพารา ประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA , Cpa-fl-lA

อ้อยโรงงาน

ชั้นความเหมาะสมของดินในการปลูกอ้อยโรงงานในตำบลหนองหว้า แบ่งระดับความเหมาะสม ออกเป็น 2 ระดับคือ

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

ลักษณะคุณสมบัติดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกอ้อยโรงงาน ในชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง มีข้อจำกัดในการปลูกพืชหลายประเด็น คือ มีข้อจำกัดด้านการเสี่ยงต่อการขาดน้ำ (m) มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) มีข้อจำกัด ความลึกของดิน (r) มีข้อจำกัดด้านสารพิษในดิน (z) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slB/csub, Kmr-hb,col-slB/csub, Kmr-hb,fl-slB/csub, Kmr-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า ลักษณะคุณสมบัติดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพารา ในชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย มีข้อจำกัดในการปลูกพืช คือ มีข้อจำกัดด้านการเสี่ยงต่อการขาดน้ำ (m) มีข้อจำกัด ความอุดม

สมบูรณ์ต่ำ (n) มีความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA, Cpa-lA, Cpa-fl-lA, Kg-md, tks-lsB, Kg-tks-lsB

มันสำปะหลัง

ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังแบ่งความเหมาะสมออกเป็น 2 ระดับ คือ

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า ลักษณะคุณสมบัติดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง ในชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง มีข้อจำกัดในการปลูกพืชหลายประเด็น คือ มีข้อจำกัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) มีข้อจำกัดความลึกของดิน (r) มีความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มีข้อจำกัด ด้านสารพิษในดิน (z) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน Kg-tks-lsB, Kmr-col-slB/csub, Kmr-slB, Nu-lsB, Kmr-hb, col-slB/csub, Kmr-hb, fl-slB/csub, Kmr-slB, Nu-lsB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า พบว่าเป็นชุดดินที่ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง ประกอบด้วยหน่วยแผนที่ดิน AC-pd, fl-slA, Cpa-clA, Cpa-fl-lA

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มีข้อจำกัดความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-pd, fl-slA, Kg-tks-lsB, Kg-md, tks-lsB, Kmr-col-slB/csub, Kmr-hb, col-slB/csub, Kmr-hb, fl-slB/csub, Kmr-slB, Nu-lsB, Pho-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

กลุ่มชุดดินที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวโพด ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA, Cpa-fl-lA

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดินตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ยางพารา	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด
AC-pd,fl-slA	S3ns	S3o	S3n	N	S3os
Cpa-clA	S2mns	N	S3o	N	N
Cpa-fl-lA	S2mns	N	S3o	N	N
Kg-md,tkl-slB	N	S3r	S3n	S2nrs	S3s
Kg-tkl-slB	N	S2mnrs	S3n	S2ns	S3s
Kmr-col-slB/csub	N	S2mnrs	S2mns	S2ns	S3s
Kmr-hb,col-slB/csub	S3os	S2mnorsz	S2mnosz	S2nosz	S3s
Kmr-hb,fl-slB/csub	S3os	S2mnorsz	S2mnosz	S2nosz	S3s
Kmr-slB	N	S2mnrs	S2mns	S2ns	S3s
Nu-slB	N	S2mnrs	S3n	S2nsz	S3s
Pho-slA	S3s	S3o	S2mnos	N	S3os

หมายเหตุ: 1 สมบัติดินจากตารางที่ 3-4

- 2 ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน:
r = ความลึกของดิน	n = ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
m = ความเสี่ยงต่อการขาดน้ำ	s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
z = มีข้อจำกัดด้านสารพิษในดิน	o = การระบายน้ำ

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7 ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	<u>นโยบายหลัก</u> 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล <u>นโยบายเร่งด่วน</u> 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้ สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
---	---	---

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้ อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน
6	นโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศ (พ.ศ. 2560- 2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2561-2564	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การรักษาสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
8	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2561-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับการค้า การผลิตสินค้าทางการเกษตร
9	ยุทธศาสตร์จังหวัด หนองบัวลำภู พ.ศ. 2561- 2564	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้านเกษตรปลอดภัยมุ่งสู่ เกษตรอินทรีย์
10	ยุทธศาสตร์เกษตรและ สหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2561-2564	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับการค้า การผลิตสินค้าทางการเกษตร
11	ยุทธศาสตร์องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู (พ.ศ.2561-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
12	ยุทธศาสตร์การพัฒนา เทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัด หนองบัวลำภู	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า ใช้อุทศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2564 เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2564 ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตพื้นที่อื่น ๆ และพื้นที่แหล่งน้ำ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และภาพที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1.	เขตพื้นที่เกษตรกรรม	25,672	80.41
1.1	เขตทำนาข้าว	13,472	42.20
	1 เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม	6,219	19.59
	2 เขตทำนาพื้นที่ดอน	7,219	22.61
1.2	เขตปลูกพืชไร่	10,370	32.48
	1 เขตปลูกข้าวโพด	398	1.25
	2 เขตปลูกมันสำปะหลัง	590	1.85
	3) เขตปลูกอ้อยโรงงาน	9,362	29.39
1.3	เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจยืนต้น	51	0.16
	เขตปลูกมันสำปะหลังหรือยางพารา	51	0.16
1.4	เขตปลูกไม้ผล	94	0.29
	1 เขตปลูกมะม่วง	72	0.23
	2 เขตปลูกมะขาม	4	0.01
	3 เขตปลูกไม้ผลผสมผสาน	6	0.04
1.5	เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	1,024	3.21
	1 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	5	0.02
	2 เขตปลูกไผ่	5	0.02
	3) เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม	42	0.13
	4 เขตปลูกไม้สัก	11	0.04
	5 เขตปลูกยูคาลิปตัส	14	3.00
1.6	เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	76	0.24
	เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	76	0.24

ตารางที่ 6-2 (ต่อ)

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1.7	เขตปลูกยางพารา	565	1.77
	เขตปลูกยางพารา	562	1.73
	เขตปลูกยางพารา หรือไม้ผลผสม	4	0.04
2.	เขตพื้นที่ป่าไม้	3,446	10.79
	2.1 เขตพื้นที่ป่าไม้	3,446	10.79
3.	เขตพื้นที่อื่น ๆ	628	1.97
	3.1 เขตพื้นที่อื่น ๆ	628	1.97
4.	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,373	4.30
	4.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,373	4.30
5.	พื้นที่แหล่งน้ำ	807	2.53
	5.1 พื้นที่แหล่งน้ำ	807	2.53
	รวม	31,926	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 25,672 ไร่ หรือร้อยละ 80.41 ของเนื้อที่ทั้งตำบล แบ่งออกเป็น 6 เขต ดังนี้

1 เขตนาข้าว

1.1 เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 6,253 ไร่ หรือร้อยละ 19.59 ของเนื้อที่ทั้งตำบล
ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินชุมพล (Pho-sIA ดิน คล้ายชุดดินชุมแพ (Cpa-ft-IA และชุดดิน
ตะกอนน้ำพัดพาเชิงซ้อนที่มีเนื้อดินเป็นดินละเอียด (AC-pat-ft-sIA ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง
- น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของ
ดินให้ร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน
อัตราส่วนที่เหมาะสม

- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

- การขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้งหรือในสภาวะ
ฝนทิ้งช่วง

- การส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริมในช่วงฤดูแล้ง เช่น การ
ปลูกข้าวโพดข้าวเหนียว การปลูกถั่วลิสง และปลูกพืชผักต่าง ๆ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน
โดยการใช้ปุ๋ยสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และการไถกลบตอซังข้าว

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ย
อินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

- การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดสารเคมีทางการเกษตร โดยการผลิต
น้ำหมักชีวภาพ พด.2และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ต่าง ๆ

- การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่อง การก่อสร้างฝายน้ำล้น การขุดลอกแหล่งน้ำ
การสร้างคลองส่งน้ำ

2 *กรมการข้าว* สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าวและการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว

3 *องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น* สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร โดยมีโครงการพัฒนาแหล่งหลายโครงการประกอบด้วย โครงการก่อสร้างปิดเปิดประตูระบายน้ำ หมู่ 1 โครงการขุดเจาะบ่อบาดาล หมู่ 1-7 โครงการขุดลอกลำห้วย หมู่ 1,2 โครงการก่อสร้างฝายน้ำล้น หมู่ 1-4 นอกจากนี้ยังจัดตั้งกลุ่มและส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรในชุมชนโดยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำนวนมากขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มจักสาน

4 *กรมส่งเสริมการเกษตร* สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มผลิตจังหวัดหรือกลุ่มนาแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด

1.2 เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 7,219 ไร่ หรือร้อยละ 22.61 ของพื้นที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินนาคู (Nu-lsB) ดินคล้ายชุดดินคำบงที่มีทรายหยาบ (Kg-tks-lsB และ ดินคล้ายชุดดินชุดดินเขมราฐดินร่วนหยาบ (Kmr-col-slBcsub ดินคล้ายชุดดินชุดดินเขมราฐดินร่วนหยาบ (Kmr-hb,col-slBcsub ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ลักษณะดินเป็นดินทราย ขาดแร่ธาตุอาหาร ดินไม่อุ้มน้ำ เนื้อดินค่อนข้างแน่น ทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก

- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

- ผลผลิตข้าวต่ำ

การจัดการที่ดินในอนาคต

- การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการใช้พืชปุ๋ยสดปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและการไถกลบตอซัง

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
ปุ๋ยชีวภาพ

- สนับสนุนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรเชิงรุก เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่
เหมาะสมในการปลูกข้าวเป็นเกษตรผสมผสาน

- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 *กรมชลประทาน* สนับสนุนเรื่อง การก่อสร้างฝายน้ำล้น การขุดลอกแหล่งน้ำ
การก่อสร้างคลองส่งน้ำ

2 *กรมการข้าว* สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าวและการ
ป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว

3 *องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น* สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อ
การเกษตร โดยมีโครงการพัฒนาแหล่งหลายโครงการประกอบด้วย โครงการก่อสร้างปิดเปิดประตู
ระบายน้ำ หมู่ 1 โครงการขุดเจาะบ่อบาดาล หมู่ 1-7 โครงการขุดลอกลำห้วย หมู่ 1,2 โครงการ
ก่อสร้างฝายน้ำล้น หมู่ 1-4 นอกจากนี้ยังจัดตั้งกลุ่มและส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรในชุมชนโดยการ
จัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำนวนมากขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กลุ่มผู้
ปลูกข้าวโพด กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มจักสาน

4 *กรมส่งเสริมการเกษตร* สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มผลิตจังหวัด
กลุ่มนาแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด

2 เขตปลูกพืชไร่

2.1 **เขตปลูกข้าวโพด** มีเนื้อที่ 398 ไร่ หรือร้อยละ 1.25 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินใน
เขตนี้ส่วนใหญ่ คือชุดดินนาคู (Nu-lsB)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ลักษณะดินมีความเป็นกรดจัดซึ่งไม่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของพืชส่งผล
ให้ผลผลิตต่ำและทำให้เกิดโรคพืชในดิน เช่น โรคเน่าของข้าวโพด

- ดินเกิดการชะล้างพังทลายทำให้สูญเสียธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้
ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และพืชปุ๋ยสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- รมรงค์การไกลบตอซังข้าวโพด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการชุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1 กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์ข้าวโพดที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตข้าวโพด

2.2 เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 590 ไร่ หรือร้อยละ 1.85 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบง (Kg-tks-lsB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชัน
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และพืชปุ๋ยสด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง

2.3 เขตปลูกอ้อยโรงงาน มีเนื้อที่ 9,382 ไร่ หรือร้อยละ 29.39 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้นส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขมรราช (Kmr-col-sLB/csub

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของดิน
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และพืชปุ๋ยสด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 *กรมส่งเสริมการเกษตร* ส่งเสริมและอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกอ้อยให้ได้ผลผลิตสูง

3) เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจยืนต้น

3.1) เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจยืนต้น มีพื้นที่ 51 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้นส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และพืชปุ๋ยสด

- สนับสนุนการจัดรูปแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำการเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากราชการอื่นๆ

1 *กรมส่งเสริมการเกษตร* สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน

4 เขตปลูกไม้ผล

4.1 **เขตปลูกมะขาม** มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- สนับสนุนการจัดรูปแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำการเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากราชการอื่นๆ

1 *กรมส่งเสริมการเกษตร* สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน และการแปรรูปมะขาม

4.2 **เขตปลูกมะม่วง** มีเนื้อที่ 72 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

4.3 **เขตปลูกไม้ผลผสม** มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

อัตราที่เหมาะสม

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

เหมาะสม

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1 กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

5 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น

5.1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ทั้งตำบล
ชุดดินในเขตนี้นั้นส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

อัตราที่เหมาะสม

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะความแห้งแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

เหมาะสม

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช

5.2) **เขตปลูกไผ่** มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

5.3) **เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม** มีเนื้อที่ 42 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

5.4) **เขตปลูกไม้สัก** มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

5.5) **เขตปลูกไม้ยูคาลิปตัส** มีเนื้อที่ 559 ไร่ หรือร้อยละ 3.00 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,tkslB

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน ของเขตการปลูกไผ่ เขตปลูกไม้ยืนต้น เขตปลูกไม้สักและเขตปลูกไม้ยูคาลิปตัส ทั้ง 4 เขตการใช้ที่ดินมีสภาพปัญหาคล้ายกันคือ

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช

6 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน

6.1 **เขตปลูกปาล์มน้ำมัน** มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ดินคล้ายชุดดินค้ำบงที่มีทรายหนา (Kg-md,ths-sIA)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7 เขตปลูกยางพารา

7.1 เขตปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 562 ไร่ หรือร้อยละ 8.11 ของเนื้อที่ทั้งตำบล
ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขมราฐ (Kmr-hb,col/scub)

7.2 เขตปลูกยางพารา/ไม้ผลผสม มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่
ทั้งตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขมราฐ (Kmr-hb,col/scub)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

8) เขตเลี้ยงปลา

8.1 เขตฟาร์มเลี้ยงปลา มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.06

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

- ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

6.4.2 เขตพื้นที่ป่าไม้

เขตพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ตำบลหนองหว้ามีพื้นที่ 3,446 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.79 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินในตำบลนี้ คือดินคล้ายชุดดินเขมราฐ ดินร่วนหยาบ (Kmr-colslB/csub)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากราชการอื่นๆ

กรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกป่า การดูแลและอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้

6.4.3 เขตพื้นที่อื่น ๆ

1 เขตพื้นที่อื่น ๆ มีพื้นที่ 628 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 1.97 ของพื้นที่ตำบล

6.4.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีเนื้อที่ 1,373 ไร่ หรือร้อยละ 4.30 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ เรือนจำชั่วคราวจังหวัดหนองบัวลำภู สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ที่เกิดจากการกิจกรรมของชุมชน จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2562 ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นที่ขอรับการสนับสนุนได้แก่

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่อง เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบประปาเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

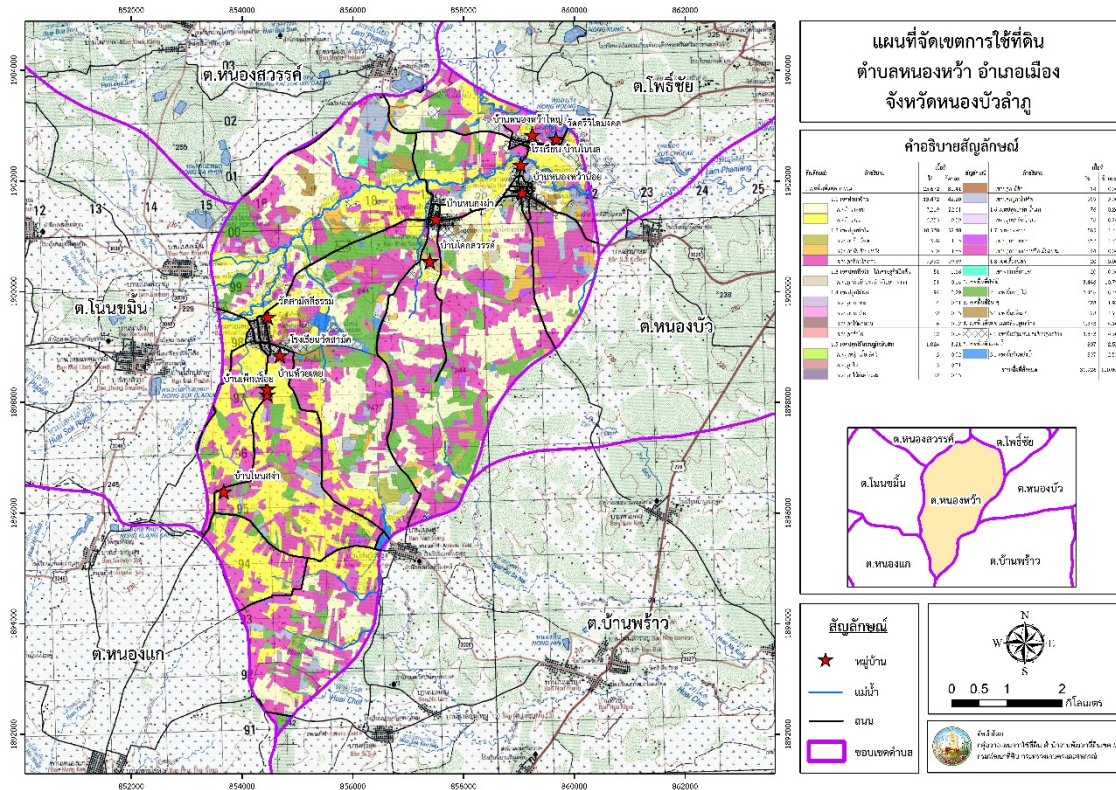
6.4.5 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

เขตพื้นที่แหล่งน้ำมีเนื้อที่ 807 ไร่ หรือร้อยละ 2.33 ของเนื้อที่ทั้งตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนองน้ำสาธารณะ บึงต่าง ๆ และบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก ควรขุดลอกคูคลอง กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ ดังรายละเอียด ภาพที่ 6-1 และภาพ 6-2

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

เดือน \ ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาลุ่ม						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
ข้าวนาดอน						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อย											
	มันสำปะหลัง											
	ข้าวโพด											
ไม้ยืนต้น	ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน											
ไม้ผล	ลำไย มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสม											

ภาพที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

6.6 การจัดการความเสี่ยง

การแก้ไขปัญหาตามที่มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาหารวม 5 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ เป็นต้น (2) การก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นา (3) การขุดเจาะบ่อบาดาล (4) สนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตตามศักยภาพตามความเหมาะสมของพื้นที่ ตามโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเชิงรุก (Zoning by Agrimap) (5) การถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้ทรัพยากรดินใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและคุ้มค่า

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาที่ดินตำบลหนองหว้าเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำแผนการดำเนินงานโครงการและงบประมาณที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหว้าเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า เพื่อขอ มติให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาที่ดินตำบลหนองหว้า

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู เสนอโครงการและงบประมาณไปยังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 2 โครงการ ดังนี้

7.2.1 การบริหารจัดการน้ำ

7.2.2 การปรับปรุงบำรุงดิน

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1 เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

1.1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

1.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

1.1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

1.1.5 การจัดหาปุ๋ยโคโลไมท์

1.1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

1.1.7 การรณรงค์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- 1.2 การบริหารจัดการน้ำ
 - 1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 1.3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2 เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้**
 - 2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 2.1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 2.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 2.1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
 - 2.1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - 2.2 การบริหารจัดการน้ำ
 - 2.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 3 เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้**
 - 3.1 การบริหารจัดการน้ำ
 - 3.1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1 เขตทำนา กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1 โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ (กรมการข้าว

1.2 โครงการปลูกข้าวอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร

2 เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1 โครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ผัก (กรมส่งเสริมการเกษตร

2.2 โครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ (กรมส่งเสริมการเกษตร

2.3 โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหนองผำโคกสวรรค์ (กรมส่งเสริมการเกษตร

3 เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

3.1.1) โครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ประมง เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงปลาในระบบกลุ่ม (โดยกรมประมง

3.1.2 โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีหนองบัว

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองบัวลำภู

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลหนองหว้า เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564 ได้สรุปประเด็นความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รวม 8 รายการ ดังนี้

7.5.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

- 1 โครงการขุดลอกคลองสาธารณะและสระน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 1 แห่ง
- 2 โครงการขุด บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร จำนวน 20 บ่อ
- 3 โครงการ ก่อสร้างฝายน้ำล้น หมู่ 1-7 จำนวน 7 แห่ง
- 4 โครงการ ซ่อมแซมฝายห้วยยาง จำนวน จำนวน 1 แห่ง
- 5 โครงการ ขุดลอกหนองผือ จำนวน จำนวน 1 แห่ง
- 6 โครงการ ขุดลอกลำห้วยยาง จำนวน จำนวน 1 แห่ง
- 7 โครงการ ธนาคารน้ำใต้ดิน จำนวน จำนวน 20 บ่อ
- 8 โครงการ ก่อสร้างฝายน้ำล้นลำห้วยโปร่งแสง จำนวน จำนวน 1 แห่ง

จากการจัดทำแผนประชาคมรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชนมีประเด็นที่เกษตรกรเห็นตรงกัน มี 2 ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูและเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์ปัญหาความต้องการเบื้องต้น สรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตร เช่น การใช้สารกำจัดวัชพืชในพืชไร่ ในไร่อ้อย มันสำปะหลัง ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรต่ำ เช่น ผลผลิตข้าวเพียง ประมาณ 350-410 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตอ้อย อยู่ที่ประมาณ 8-10 ตันต่อไร่ ปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพ เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชนมีความเป็นอยู่ลำบาก

ในกรณีของปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะดินในพื้นที่ตำบลหนองหว้าเป็นดินเหนียวจัดจะแข็งมากเมื่อดินแห้งทำให้ยากต่อการไถพรวนและการแทรกซึมของรากพืช รวมทั้งพื้นที่บางส่วนมีลักษณะเป็นดินทรายหนาเป็นชุดดินเขมรรัฐมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินหยาบ ขาดธาตุอาหารที่จำเป็นในการเจริญเติบโตของพืช คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร ผลกระทบที่ตามมา จึงทำให้ผลผลิตพืชตกต่ำจึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศใน

ดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีปัญหาการขาดแคลนนํ้านั้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่ตกในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภูมีจำนวนวันฝนตกน้อย คือเพียง 121 วันต่อปีและมีช่วงฝนตกเพียง 4-5 เดือนต่อปีเช่นกัน การกระจายตัวของฝนน้อย และในบางปีเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง เหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้านที่เร่งด่วน คือ “การพัฒนาแหล่งน้ำ” เพื่อแก้ปัญหาให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระเบียงขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่ามี ประการ คือ **(1 การขุดลอกแหล่งน้ำต่าง ๆ การซ่อมแซมฝาย (2 การก่อสร้างฝายน้ำล้น (3 การขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร**

การแก้ไขปัญหาระเบียงขาดแคลนนํ้าจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งตำบลหนองหว้าและตำบลใกล้เคียง โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบล ไม่ว่าจะเป็นการขุดลอกแหล่งน้ำ การก่อสร้างฝายกั้นน้ำ การขุดบ่อบาดาล

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

7.6.1 ปีงบประมาณ 2565 (ต.ค.2564-กันยายน 2565) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

- 1) สำรวจพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดสารเคมีทางการเกษตร
- 2) สำรวจรายชื่อเกษตรกรที่ต้องการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและบรรเทาปัญหาภัยแล้ง
- 3) สำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรเชิงรุก
- 4) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินให้กับกลุ่มเกษตรกร
- 5) สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการทำน้ำหมักชีวภาพ พด.2

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม		
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 13,472 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	17,500
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	33,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	15,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจน	8,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	210,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	60,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,370 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 94 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	7,500
1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ เนื้อที่ 51 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	8,250
1.5 เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจ 1,024 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	750
1.6 เขตปลูกยางพารา เนื้อที่ 565 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	7,000
	1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	3,400
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	8,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	42,000
1.7 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 807 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ	
	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	20,800

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 13,472 ไร่	1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้ปลูกข้าวอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องเทคโนโลยีการปลูกข้าว (กรมการข้าว) 3. อบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,370 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 94 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น เนื้อที่ 51 ไร่ 1.5 เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจยืนต้น เนื้อที่ 1,024 ไร่ 1.6 เขตปลูกยางพารา เนื้อที่ 565 ไร่	1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การปลูกพืชไร่ให้มีผลผลิตสูงขึ้น เช่น อ้อย มันสำปะหลัง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 3. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.7 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 1,373 ไร่	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการเลี้ยงปลา (สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 807 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองบัวลำภู)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	20	20	20	20	20	100	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	35,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหามาผลิต พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลด การใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	ตัน	5	5	5	5	5	25	8,500	8,500	8,500	8,500	8,500	8,500	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	10	10	10	10	10	50	150	150	150	150	150	750	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำ ในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ	10	10	10	10	10	50	208,000	208,000	208,000	208,000	208,000	1,040,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของ ดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม,พื้นที่ แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.

NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington, D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

บทที่ 2

กรมการปกครอง. 2563. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2563)**. กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2561. **รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน ตำบลหนองหัว ปี 2562**. ไฟล์ข้อมูล.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **หมอดินอาสาตำบลหนองหัว ปี 2563**. ไฟล์ข้อมูล.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2562**. ไฟล์ข้อมูล.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2563. **ภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

_____. 2562. **สถิติภูมิอากาศในคาบ 3 ปี (ปี 2558-2561)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. ไฟล์ข้อมูล.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหนองหัว. 2559. **แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564)**. เทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม. 2559. **บัญชีรายชื่อสายทางที่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 3

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2563. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ไฟล์ข้อมูล.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

คณิสสรณ์ อรัญวาสี และคำรณ ไทรพิท. 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด**.

บทที่ 6

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2561. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2561-2565**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู. 2563. **ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2563**. ไฟล์ข้อมูล.

_____. 2563. **ยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2563**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564)**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2563. **แผนพัฒนากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562**. ไฟล์ข้อมูล.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองหัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู. 2561. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัด
หนองบัวลำภู (พ.ศ.2561-2564). ไฟล์ข้อมูล.

ภาคผนวก

สรุปประเด็นปัญหาจากการทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

เกษตรกรในตำบลหนองหว้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว้า เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564

ปัญหาจากการทำประชาคมมีดังนี้

1. ปัญหาดินเป็นดินทราย ดินไม่อุ้มน้ำ
2. ปัญหาดินกรด
3. ปัญหาดินชะล้าง
4. ปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตร ไม่ตระหนักถึงพิษภัยทางการเกษตร
5. ปัญหาการแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค
6. ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชในนาข้าว พืชผักต่างๆ
7. ปัญหาการขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพ เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืช เช่น ข้าว อ้อย
8. ปัญหาขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ
9. ปัญหาต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง ราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมีราคาแพง
10. ปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำ เช่น ผลผลิตข้าวต่ำ ผลผลิตอ้อยต่ำ
11. ปัญหาขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพและใช้ในชีวิตประจำวัน
12. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ไม่นิยมทำการเกษตรเพราะส่งลูกเรียนหนังสือ ลูกหลานจึงไม่กลับมาทำการเกษตร
13. เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการปรับปรุงด้วยปุ๋ยอินทรีย์
14. วิธีการทำการเกษตรเป็นเกษตรแบบเชิงเดี่ยว เช่น ปลูกข้าว อ้อย มันสำปะหลังเพียงชนิดเดียว
15. เกษตรกรมีอายุมากขึ้น
16. ปัญหาหนี้สิน

แนวทางการแก้ไข

1. อบรมให้ความรู้กับเกษตรกรให้มีความเข้าใจและตระหนักในการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์
2. ปรับปรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยทางการเกษตรเพื่อลดความเป็นกรดของดินและเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สูงขึ้น
3. สร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรเข้าใจถึงพิษภัยของการใช้สารเคมีทางการเกษตร
4. รณรงค์ส่งเสริมการไถกลบตอซัง
5. การชูดบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
6. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาของกรมพัฒนาที่ดินให้ทั่วถึงมากขึ้น

7.การส่งเสริมการปลูกพืชฤดูแล้งเพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้

8.การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ เป็ด ไก่ ปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหารและเป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน

9.การทำเกษตรผสมผสาน

ภาพประกอบ

การสำรวจดินในพื้นที่

ภาพการจัดทำประชาคมแผนพัฒนาที่ดิน

ตำบลหนองหว้า

ภาพการปลูกข้าว

ภาพการปลูกอ้อย

